

Dissertatio inauguralis medica exhibens primas lineas systematis morborum aetiologici ... / auctor Ioannes Henricus Dyrsen ... die xii. Sept. A. MDCCLXXXI.

Contributors

Dyrsen, Johann Heinrich, -1804.
Universität Göttingen.

Publication/Creation

Goettingae : Typis Barmeierianis, [1791]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/dsdqjnjc>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
EXHIBENS
PRIMAS LINEAS
SYSTEMATIS
MORBORVM
AETIOLOGICI.

QVAM
CONSENSV ET AVCTORITATE
INCLYTI MEDICORVM ORDINIS
PRO SVMMIS
IN VTRAQVE MEDICINA CONSEQVENDIS
HONORIBVS

PVBLICE DEFENDET
AVCTOR
IOANNES HENRICVS DYRSSEN
RIGA - RVSSVS

DIE XII. SEPT. A. MDCCLXXXI

GOETTINGAE
Typis BARMERIANIS.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

P A T R I
OPTIMO, CARISSIMO,
LVDOVICO GRAVE,
CONSILIARIO TITVLARI
ET
ASSESSORI MAGISTRATVS GVBERNII
RIGENSIS

H A S C E

STVDIORVM PRIMITIAS,

I N

PVBLICVM GRATI ANIMI MONVMENTVM

SACRAS VOLVI.

PRAEFATIO.

Iam satis in libello de consilio meo prolocutus sum, pauca sunt praemit-
tenda de eo exsequendo. Valetudo
labefacta prohibuit tantum temporis
labori impendere, quantum munus su-
sceptum postulauit, vt perfectum, omni-
busque numeris absolutum, prodiret.
Quod sufficit excusationi, dum illud
Horatii, nemo mihi opprobrio dabit,
me taeduisse limae, dum mos iubet
scribere, cupido non titillauit.

Afferta vaga auctoritate aliquando suffulcire oportuit — magna librorum volumina peruoluere tempus non permisit, libros vero allegare, quos uti Ill. RICHTERI scripta, manu diurna ac nocturna versari oportet, haesitavi, ne commilitonibus arridere viderer. Omnes mecum desiderio, puto, tenentur, continuatione operis eius immortalis donari, ut praecepta, quae voce viua addiscere nobis contigit, magis diuulgata, minus felicibus, iacturam institutionis compensent.

In magnis voluisse fat est — si te non fugit Beneuole Lector, me commodum scientiae, duntaxat cupiisse, omnia votis respondebunt; in posterum tentaminis, oh quanta vitia! eliminare conabor.

§. I.

"Superat humani ingenii vires, omnes notiones individuales figillatim deprehendere, inque rebus agendis illas adhibere, hinc animae fere proprium atque insitum est, ut conceptus individuales, ad generaliores quosdam reuocemus, qui memoriam, oneri alias, confusionique cedentem suffulcire valent, et secundum quorum normam, novas rerum obuenientium notiones digerere possumus". Quibus verbis auctor celeberrimus methodum suam morbos ordinandi, quae continet sectionem, incipit 1). Liceat iuueni sub eius vexillis militare, atque hanc praemit-

A 2

1) SELLII Pyretologiae methodicae rudimenta
pag. 45.

mittere apologiam systemati, quod artis peritis submisſe exhibere conatur. Cur novum ſystema? Id quod difficillimum ſentio, enodandae veniunt rationes quibus commotus arduam rem adgredior, ſubruenda argumenta, quibus mea iam eneruarunt, quo fulcro utar? auctoritate orbatus, qua non egebant ſystematum ante me conditores; fama aduerſariis ſilentium impoſuit, quos nondum coercuerat vis argumentorum.

Ex praeceptorum institutione, et ſub eorumdem auſpiciis, apud lectos aegrotorum, ex medicorum clinicorum ſcriptis, primum vitia, quibus ſystemata ſuperſtructa videbantur, animadvertere rebar. En fontes inethodi — cui, uti normam iudicii de conamine ferendi, utilitatem practicam vellem. Nunquam theoria, imo verosimillima, nunquam ratiocinatio ſubtilis, me ſeducet ut opinioni adhaeream, cui experientia non favet, omnino errorem vitare non continget, ſed quis in re dubia a tirone tale poſtulabit ſcrutinium?

§. 2.

Quaecumque scientia, qua ingenium ornare cupimus, minore opera addiscitur, traditurque memoriae, unde impressio diutius retinetur, ita connectendo notiones varias, ut tanquam vno adspectu habeamus, in quas sigillatim circumuagari oporteret, et id quidem classificationis vnicum meritum et sufficiens, in variis historiae naturalis ramis. In praxi medica alio forte modo nobis inferuiet. Quid si pro votis processerit, antiqua commoda seruando, noua et ut spero haud vilia adiungere? nemo palmam negaret; nonne sufficienter haec vitia proba-vero, si aliquid emolumenti addi posse vos non fugiet? Huc tendo, et huius consilii fausta executio argumenta amplectetur, quibus aduersariis respondeam.

§. 3.

SAUVAGES, LINNÈ, VOGEL, CULLEN morborum aciem ita instruxerunt, ut symptomata praecipua eligerent, praepo-

nerentque classibus, prout illi hoc, alteri aliud symptomata, praecellere videbatur. Genera morborum et species, partim anatomicae per corpus distribuere potuisset, partim subdivisiones constituebantur, a causa, et materia morbifica. Tam inconstans, atque vacillans haec methodus est. Quamnam quaeso, utilitatem practicam offert? imo tenebris adhuc magis inuoluit rem obscuram. Quicumque iam artis peritus haud immemor tirocinii clinici, recordabitur difficultatum quibus obuolutum erat, quam saepe nomen morbi, attentionem a re et indole mali auerterat. Hinc tam ardens illa specificorum indagatio, hinc spuria illa methodus medendi, quae singulis symptomatibus proprium dictabat remedium, hinc medicamentum empiricorum cohors inter se effectum in corpus humanum discrepantium, eidem morborum nomini destinatorum, hinc tam multi morbi insanabiles, tanta medicorum opprobria; *illi errori* debemus febres malignas et cancrum, et praeter naturam

turam multiplicatam malorum legionem. Ne multa. SELLE 1) van HEVWEL 2) pluresque vitia methodi symptomaticae, aperte ostenderunt, et cuicunque artis mysteriis initiato patebit, practicae esse utilitatis tunc tantum posse, si quaecunque pars corporis humani, proprio et specifico gauderet remedio, quod amuleti instar atque genii tutelarioris, uti Iatroalipiae quondam opinati sunt, illam ab iniuriis tueretur, inimicumque profligaret, id quod vetulis optatissimum esset; nec desunt qui hodiernis temporibus plebi credulo hunc inculcant errorem.

§. 4.

Nunc SELLII systema adgrediendum est, quod aetiologico praeferendum tulit, ob complicatissimum virium machinae nostrae consensum, indeque variam directionem ac modificationem effectuum unius

A 4 eius-

1) SELLE l. c. §. 27.

2) van HEVWEL Tentamen nosologieum.

eiusdemque causae materialis, exiguam nostram cognitionem reliquarum circumstantiarum, sub quibus, posita causa materiali, haec vel illa eiusdem effectus modificatio euenire debet; frequens causarum plurium porro concursus, magna opiniorum de natura causarum cohors, praëiudiciis ac hypothesibus erroneis superstructa, determinationem morborum secundum similitudinem naturae et causam materiale ad problemata altioris indaginis relegant. Idem monet BAGLIVIVS 1), idem ZIMMERMANNVS 2).

Quibus verbis, et pluribus adhuc rationibus tanti viri aduersus methodum ordinandi se declarant, quam iam diu in pectore foui, certe me a consilio deterrerent, nisi ipse edoceri cuperem, et nisi fautores ac praeceptores in aeternum pie colendi, quibuscum rem communicaueram me incitassent, vt fusius et distinctius ideas confusas

1) BAGLIVII opp. lib. I. II.

2) ZIMMERMANN von der Erfahrung.

fas explicarem. — Libellus offeret publico obiectiones, quas aduerfariis opponere exiſtimaui. Difficultates amouendo et ſubruendo obſtacula, amicos ſyſtemati acquiram. Antequam vero propius accedam rei, nonnulla differenda ſunt de claſſificatione HEVWELII 3), quae peraffinis ſyſtemati meo videbitur, tamen vt infra elucebit, valde ab illo discrepat. Diuiſiones et ſubdiuiſiones, indicationem curatiuam, non ſecum ducunt perſaepe morbis ſubiecit cauſas fictitias, ſaltem haud publici iuris, praeterea haud certam et conſtantem rationem ſecutus eſt, dum quidem claſſes praecipuas pro cauſis generalibus diuiſit, morbos ſubordinatos pro phaenomenis externis. Sic ad claſſem morbos ab impetu nimio viſ vitalis continentem, omnes inflammationes pertinent, quae tamen a diuerſis cauſis, quibus etiam diuerſa methodus mendi, excitantur; eidem adnumerantur fectioni, morbi conuulſiui, congeſtiones, fe-

A 5

bres-

3) HEVWEL. l. c.

bresque. Quamnam quaeso vobis praebet indicationem curatiuam titulus sub quo exhibentur. Praeterea non simplex est, et difficillime vno intuitu intelligitur. Iam satis. — Differentia systematum facile apparebit lectori, nec decet iudicando temere illi anteuertere.

§. 5.

Difficultates quibus systema morborum aetiologicum obuolutum esse dicunt, et quam ob rem ad problemata altioris indaginis id relegant, quotidie medicum clinicum in labyrintho intricant, quem tamen plerumque saluum euadere videmus. Cur non eodem utimur filo ariadnaeo? Ut illi compendium laboris offeramus, ut memoriae succuramus, docentibus ac discipulis laborem et studium leuare cupimus. Nonne igitur eadem via Nosologos ingredi oportet, qua medicus clinicus? Cur iste agmen morborum ad lectos aegrotorum alio modo adspiciat, quam doctor in cathedra? Cur

patho

Pathologus exanthema inspiciens quaerit anxie, quae figura, anne macula vel pustula? dum practici interest scire, anne bilis peccet, vel alia acrimonia? anne diaphoresi opus, vel emetocatharsi? Medicum oportet scire morborum causas, et superare obstacula quae ambiunt disquisitionem; curationis alia non datur via — et Nosologo insuperabilia se opponunt haec impedimenta?

§. 6.

Paucis nunc liceat delineare quomodo in medendo morbis versamur, praeprimis causam materiale inuestigare operam damus; si inde lux non affertur, si nulla materia aliena apparet, inspiciendus est status corporis, anne aliquid lateat in structura, in habitu aptum gignere phaenomena obuia. Quo fonte etiam exhansio, ultimum refugium est, ad remedia empirica et curam palliativam, quae indicatio nostro scopo haudquaquam inseruit. Vbi causa transitoria fuit, non magis digna attentione medi-

medici, phaenomena producuntur a functione corporis quadam turbata, ita bilis effusionem ira relinquit; vel originem debent, dispositioni corporis morbosae, sic odor suavis lilii candidi, lipothymias et conuulsiones excitat mulierculae hystericae.

§. 7.

Haec methodus medendi, nobis erit basis methodi ordinandi morbos. Prima classis continebit materias alienas, nec non effectus a causa transitoria relictos, qui morbi primarii evaserunt. Secunda classis amplectetur dispositiones morbosas congenitas vel acquisitas. Classis 1ma in duas uti iam monui sectiones dilabitur, 2da etiam duas subit diuisiones essentielles; a) comprehendit sequelas morbosque a nimio robore; b) quae originem ducunt a fibra laxa et debili. — Reliquae subdivisiones infra considerandae veniunt. —

§. 8.

Febres, convulsiones, tumores, excretionum perturbationes, atque inflammationes etc., ad symptomatum ordinem relegantur, quia ad curam radicalem haud maioris momenti sunt, dolore digiti minimi, quia causa sublata sponte abeunt saltem plurimis in casibus. Anne absconum est, morbum appellare id alienum, quo sublato sanitas redit; cur morbum nuncupem id phaenomenon, quod tantum indigit alienationem a statu sano. Sed persaepe functiones corporis laesae sunt, qualitates visibiles alienatae, et causa latet. — Vbi ne minima causae suspicio, nulla indicatio curatiua, vbi omnia in tenebris, hic morbus practicum non ens; cui bono scire nomen morbi, cui mederi nescis? Lux vero interfulgens statim punctum stationis ostendet medico, pro indicatione, quamvis vaga sit, aget, et pro tempore nomen morbi, eiusque in systemate locus illum non fugiet. — Quo jure febris morbi nomen me-

meret, dum potius documentum virium est, quas natura concentrat et versus inimicum annititur. Certum habemus remedium feбри intermittenti, anne hac febre sanata morbus sublatus est? —

§. 9.

Perſaepe, vt aiunt, ſtatu corporis a ſano aberrat, nulla qualitate ſenſibili alienata, nulla functione laeſa, quis talem hominem, aegrum nuncupabit. Omnino phaenomenis externis egemus vt percipiamus alienationem a ſanitate, et cauſam perturbantem — ſed inde non ſequitur phaenomena morbum conſtituere, nobis ſaltem ratio non liquet, dum ſigna, ſymptomata, ſequelae atque effectus cauſae morbificae ſunt. Nonne ridiculum eſſet praedicere de ſceleſto in patibulo ſuſpenſo, quod hoc fuiſſet crimen, non furtum, quia nemo criminis illum reum putaret, niſi poenas dediſſet. Venia ſit ſimili. — Diſpoſitio tamen eſt morboſa, quae in prouinciam me-

medici cadit, simulac ita augetur, ut mole, vel summa irritationis laederet functiones, vel dum causa alia morbifica, excitans corpus adit, morbum latentem stimulo suo in lucem profert, vel alio accedente morbo. Quinam sit casus, patet morbum initio latentem semper eundem esse ac postea.

§. 10.

Interdum functionum laesio manifeste in sensus occurrere potest, ne minima corporis interni a statu naturali detecta deflectione, uti affirmant. Quid vero in terris evenit absque causa efficiente? et illius nullum appareret vestigium, nec in statu corporis, nec foris? Quantae essent tum tenebrae, in quibus versaretur medicus! Functiones laesae nullam praebere possent indicationem curatiuam; nam omnia medicamina empirica sic dicta, spectant ad aliquem corporis statum, sic narcotica irritabilitatem obtundunt, neruina torpori medentur, sic leuissimum indicans e phaenome-

me-

menis, indigiteret deflectionem a statu naturali. Denique nullum systema nos ab hoc errore tueri valet. Summam rei certi ignoras, si nescis mederi malo, et tunc iuxta aestimandum credo, dicasne, te ignorare causam morbi, licet te non fugiat nomen, vel morbum tibi esse ignotum, quamvis videas symptomata. Vbi medicus, quid agat, videt, ibi a systemate non relictum fore, mihi persuasum habeo.

§. II.

III. ZIMMERMANNVS 1) dimicat etiam systema aetiologicum. Dubito quin eius vituperatio ad me et methodum attineat, quia ego systemati non superstruo methodum medendi, sed medela mihi praescribit

1) l. c. pag. 145. *Man nimmt zum größten Nachtheil der Kranken, die ersten Begriffe einer Krankheit, aus ihrem innern und unsichtbaren Wesen. Zum Eckel wird von dicken, gesalzenen und verdorbnen Blute gesprochen, ohne dass man den geringsten Beweis darüber führen könnte.*

bit leges ordinandi morbos. Quid si causae fictitiae medela quoque falsa erit, ideas de morbo desumas e natura interna, vel e phaenomenis externis. Ne minimae utilitatis est, malum ab initio usque ad exitum descriptum habere, nullo neglecto symptomate, ignoranti causam. Pathologica, sit venia verbo, raritate gaudet. Abstineo a definitione morborum ut vitem hypotheses. Intactae manent, cum malum morbos ad symptomatum ordinem relegare. Nobis morbi simplicissimi sunt, nequeunt definiri, quia illorum natura nobis partim ignota. Haud egemus definitione, quia ad mali curam ne hilum confert.

Lubet adhuc attentionem lectoris adtrahere commodo meritoque systematis. Morborum tam multa habemus nomina, et sub quaque voce quivis diuersam intelligit rem, pro hypothesi quam cum malo iungit, ita, ut ZIMMERMANNI iterum utar verbis, hypochondriam adseribit ille sanguini stagnan-

nanti, in vasis abdominis, alter infarctibus atrabilariis, alter tandem conscientiae anxiae.

Ceterum complicatio morborum, modificationes a variis rebus, aeris vicissitudines, et quae porro faciem mutant, errores inducunt, atque ingenium incassum saepe vexant, quaque via ingrediatur medicus, semper obstant. Dubito quin magis illum exponant periculis, imo spero tiro-nem minus auerti a scopo, certius tutiusque arrepturum indicationem veram; methodo examinandi hisce principiis constructa, quaeret, quibus instrui oportet. In posterum semper morbi mihi audient, qui aliis causae materiales — et qui aliis morbi, nuncupare ausim symptomata, effectus, interdum quoque signa.

§. 12.

Causae procatarecticae parum valent ad indicationem formandam, sufficit effectus animadvertere, illisque mederi, interea multum conferunt ad diagnosin mali, constitutionis corporis, eiusque dispositionis morbo-
fae

fae — sic refrigerium corporis iuuenilis, robusti febrem acutam gignet — in corpore debili languido, dolores forsan rheumaticos — sic historia causae occasionalis, liceat eodem exemplo uti, refrigerii indigitat effectum, nempe transpirationem suppressam. Sic ab ira bilis effusio, vel suppressio fluxus menstrui originem ducit, et medici tantum est, bilem euacuare, fluxumque restituere.

§. 13.

Quo minus nos oportet mutare loca, ut totum habeamus regionis conspectum, eo magis valemus distinctam inde formare ideam, et omnes recessus, ac omnia memorabilia nobis repraesentare. Aequè convenit loca quaerere eminentiora, ut totam perlustremus scientiae aream. Puncta stationis mihi erunt, uti iam monui, dispositio corporis, et materia aliena. A materia oporteret inchoare dissertatiunculam, praecipuis illam ad lectos aegrotorum inquit medicus, ut eandem methodum observemus.

Quum vero nonnullis tam peculiaris qualitas, tam levis natura et volatilis, ut magis intersit effectuum quam materiae ipsius, cuius indolis miasma ipsum variolosum est, ubi medicus tantum modificationi, a corporis constitutione, et rebus externis pendenti medetur; ceteris natura prospicit, nobis spectatoris partes agentibus. Quum porro morbo sublato saepe remanet morbofi aliquid, a dispositione corporea iterum ortum trahens, ne anticipari eius sequelas coactus sim, delineando status morbosos opellam ingruere non haesitabo. Quoad symptomata, non singula adscribere morbis animus est, sed eorum collectionem uti plerumque simul obuenire obseruarunt, quaque voce insigniuerunt, sic non loquar de clauo nodoque hysterico, sed de passione hysterica generatim, ne quoque e systemate voces publici tam diu iuris, prorsus eliminare videar. —

§. 14.

Classis prima mihi continet dispositionem corporis morbosam, prout stimulo foris accedente, his vel illis symptomatibus prona est. In duos dilabitur ordines, quos verbo *robur*, et *fibra laxa ac debili* insignire lubet, ambis iam in therapia generali vfitatis. Sub hac sectione tantum de illis fermo erit symptomatibus, vel potius hac ratione consideratis, qua non a materia producuntur, sed dispositioni corporis, et causae transitoriae ortum debent.

§. 15.

Primae classis, ordo primus, robur est, insignis vigore omnium functionum, circulo sanguinis viuido, vera plethora, omnes se- et excretiones iusto more perficiuntur, homo imaginem sanitatis prae se fert, simul secum portat fomitem morborum sequentium atque symptomatum.

Nimia solidorum actio in fluida, nimis illa elaborat, dissipat tenia aquosa, vnde spissitudo humorum inflammatoria, siue melancholica atrabilaria, prout mea quidem opinione, irritabilitas nimia vel obtusa corpori inest.

§. 16.

Genus primum Irritabilitas nimia.

Prima igitur species morborum, spissitudo inflammatoria, vti nomen iam indicat, comites habet omnia symptomata inflammatoria tam diuersae sedis, oriuntur inde.

Phrenitis — quamuis placet idea STOLLII de biliosa huius symptomatis origine, me non decet iudicium ferre, focius sit inflammationibus genuinis.

Anginae variae,

Peripneumonia et pleuritis,

Hepatitis,

Diaphragmatitis? etc.

Inflammationes subcutaneae et superficiei corporis, vti interdum a consensu occurrunt, e. g. ab irritatione cereorum in vrethra, glandulae inguinales inflammantur.

Vulnera inflammata,

Vlcera inflammata,

Schol. Propterea vulnera et vlcera, morbo subiaceo, quia saepe inflammatio sanationi obstat methodumque medendi antiphlogisticam postulat.

Indicationes curatiuae igitur sunt, minue tonum, relaxa, refrigera, minuendo massam humorum circulantium.

2) Solue spissitudinem, et coagulabilitatem sanguinis auctam.

3) Irritabilitatem obtunde.

Schol. I. Theoriam HEWSONII de qualitate sanguinis phlogistica iure praetereo, quia methodus medendi illi nondum accomodata est. —

Schol. II. Per se liquet, pro caractere inflammationum praedominante, vnam indicationem prae alteram urgere; vel caractere manco, indicationem etiam abire, sic nemo propinabit resolventia, vbi inflammatio obstat sanationi vlceris.

Schol. III. Quamuis pro ordine naturali suppurationes sequi debuissent inflammationes, leges systematis id vetabant. Quum sanguis aliena qualitate imbutus est, abscessus separare ab inflammationibus oportuit. De pure sermo erit in sectione de materiis alienis. —

§. 17.

Species II da. Siccitas — genetrix spasmodum ingentis agminis.

c. g. *Passio hysterica* 1).

Con-

1) POMME Essai sur les affections vaporeuses des deux sexes.

Convulsiones,

Dolores artuum,

Secretiones et excretiones perturbatae.

Schol. I. Ne lectoris fatigem patientiam, non omnia symptomata annumeraui, loca vacua facile repleri possunt, praeterea nequui dicta suffulcire auctoritate, tempore deficiente, qua in singulis omnino indigui.

Character triplex tres secum ducit *indicationes curativas*. — Tonum fibrarum minue. — Obtunde irritabilitatem. Humecta.

§. 18.

Genus II dum. *Spissitudo melancholica*. Aquae in sanguine inopia, solida nimis actiosa sunt, et rigidissima. Abdomen inprimis stasibus fauet, *infarctibus atrabilaris* 1), qui stagnando acres euadunt, et irritant.

B 5

Se-

1) KAEMPF *Abhandlung einer neuen Methode.*
etc., pag. 19.

Sequentia symptomata inde frequentissime obseruata sunt.

Mania et Melancholia.

Profluvia sanguinis. Vomitus cruentus.

Profluvia mucosa. Fluor albus.

Spasmi. Tussis. Cardialgia.

Hydropes.

Secretiones turbatae imprimis vicinae bilis transpirationis cutaneae suppressio.

Exanthemata.

Ind. Tonum minue, relaxa, solue —

§. 19.

Gen. Illium Plethora.

Species. Plethorae partiales, capitis, abdominis.

Symptomata Apoplexia.

Hydropes 2).

Ind. Deple. —

§. 20.

2) STOLL rat. medendi. T. III.

§. 20.

Ordo IIus. Fibra laxa ac debilis cuius character.

Atonia, languor omnium functionum, solida vappida, sanguis haud elaboratus, aquosus, circulus sanguinis tardus, humores stagnant atque acres fiunt. Singulae partes prae aliis debilitate laborant, abdomen thoraxque congestionibus igitur atque plethorae fauent. Cacochymias et infarctus viscerum abdominalium gignit; nec absolum videtur, ex hoc fonte plures materias alienas deducere. —

§. 21.

Genus Imum. Cacochymia putrida.

Symptomata pendent a caractere praecipuo, a debilitate et crasi sanguinis penitus destructa. — e. g.

Haemorrhagiae narium, uterinae, haemoptyses etc.

Ecchymoses. —

Liposthymiae —

Euacuationes colliquatinae diarrhoeae.

Proueniunt porro ab irritatione materiae acris.

Spasmi -- febris convulsiones.

Inflammationes, plerumque gangraenescientes.

Varietas. Acrimonia scorbutica. —

Virus pestilentielle.

Indicatio. Robora — corrige putredinem.

§. 22.

Genus II^{um}. Infarctus pituitosi.

Mole peccant, acrimoniae pituita haud prona videtur.

Symptomata. *Hydropes* forte tantum hydrops Ascites.

Vitia digestionis et appetitus. —

Vermes.

Schol.

Schol. Vermes sub hoc genere etiam
ad symptomata relegantur, infra
morbus constituent. —

Consumptiones quoque huc refero, cum
semper fere illis eadem methodus medendi. —

Febris lenta nervosa. —

Tabes dorsalis - Atrophia.

Spasmi — Tussis convulsiva.

Indicatio. Solue robora. —

Ind. Palliativa. Diuretica, anthel-
mentica, antispasmodica. —

§. 23.

Gen. IIItum Irritabilitas nimia.

Symptomata. Totum spasmodorum agmen.

Malum hypochondriacum et hysteria.

Ind. roborans et antispasmodica.

§. 24.

Genus IVtum. Torpor.

Sympt. Apoplexia.

Paralyses et Adynamiae. —

Tetanus 1).

Ind. Robora, excita.

§. 25.

Gen. Vitum Plethora.

Species 1. *Pl. capitis. —*

— — 2. Pl. thoracis.

— — 3. Pl. abdominalis.

— — 4. Pl. uterina.

Sympt. Sopor, Apoplexia.

Haemoptysis.

Affectiones haemorrhoidales.

Fluxus menstruus nimius.

Ind. Deple, robora.

§. 26.

Gen. Vitum Acrimonia arthritica

Quum permulti artis periti huic opinionioni fauent, et inprimis arthritidis atonica remedia huius indolis poscat, non haesitavi, materiae hunc locum adsignare.

De

1) Memoirs of the medical society at London. Vol. I.

De symptomatibus variis infra sermo erit.

Ind. robans, diaphoretica.

§. 27.

Gen. VIIumum Acrimonia scrofulosa.

Triples quo gaudet character, huic statui morbo iure hanc materiam subiicere videtur. Ne a legibus systematis aberrem, ab omni ratiotinatione abstineo. Absque respectu phaenomenorum, ad hunc classem illam refero, quia soluentia et roborantia profunt. Ob acrimoniam, quamvis origo e debilitate, et stasibus lymphae egregie explicari posset, sub capite de materiis alienis, paullo fusius de symptomatibus disseram.

§. 28.

Genus VIIIum Materia rachitica.

Roborantia et soluentia profunt.

Medela huic ordini adsignat rachitidem, ceterum vid. infra.

Schol. ad priorem et hanc classem infarctuum maxime remotas species

re-

retuli, gradus innumeri interiici
queunt.

§. 29.

*Classis II*da *Materiae morbificae*, quae
partim pro natura specifica, peculiaria
gignunt symptomata, vti materia venerea;
simul dispositionem morbosam in mor-
bum euehunt, vel symptomata a statu mor-
boſo modificationem patiuntur, ſic variolae
inflammatoriae euadunt vel neruoſae, pro
corpore robuſto ſiue debili quod virus adit.
Denique ipſi humores corporis indolem
alienam aſſumunt, ſi a materia aliqua vel
a cauſa tranſitoria, organa ſe - et excretio-
nis afficiuntur — Materia rheumatica in
vias bilioſas delata icterum facit, ſeu
acorem primarum viarum, ſimilia ſympto-
mata a terrore generantur. Dein ad hunc
ordinem refero excretiones praeter naturam
auctas, quibus corpus iam ſuetum erat, ſu-
bito et temere ſuppreſſas, qui humores na-
turales, nunc ſtimuli alieni inſtar corpus af-
fici-

ficiunt. Sic fluor albus benignus et gonorrhoea benigna longaeua, non semper impune supprimitur — similes et periculi plenas habet sequelas repulsio materiarum exanthematicarum, temere et sine respectu morbi, cuius symptomata sunt, suscepta.

§. 30.

Ordo Imus. Materiae alienae, quae non generantur in corpore, sed foris adueniunt, atque specificè corpus afficiunt, a cuius dispositione interdum mutantur symptomata, nec non stimuli instar morbum latentem in lucem proferunt, et sic phaenomena mixta edunt. — Dein de illis acrimoniis sermo erit, quae nonnullis a peculiari dispositione, et conditione corporis oriri videntur, vbi pauca iam profatus sum; ab aliis vero peculiari qualitate praeditae considerantur: quum adhuc sub iudice lis est, rem decernere, ad me non pertinet; ne praeterea miasmatum clientibus displicerem, verebar.

§. 31.

Genus Imum. *Materia venerea.* Rudioris indolis est miasmatis, solo enim contactu immediato communicatur corpori, et quidem nonnisi partibus tenerrima epidermide tectis, siue prorsus illa denudatis. Praeprimis genitalibus, faucibus et cuti infesta, in adultiore morbi gradu, veneno iam resorpto proteiformis euadit, variaque symptomata edit, magis tum prona est ossibus.

Symptomata.

Spasmi, febres varii typi, plerumque intermittentes. *Epilepsia.*

Adynamiae. Paralyfes. Amaurosis.

Inflammationes. Ophtalmia sic dicta chronica, tuberculorum pulmonalium, et ex hoc fonte *phtises.* Glandularum, *Bubones.*

Profluvia mucosa. Gonorrhoea fluor albus, Phtisis pituitosa..

Vitia fluxus menstrui imprimis obstructio.

Ex-

Exanthemata nonnulla. Herpes, Scabies.

Ulceræ, pustulae.

Tumores cystici, albi?

Tumores aquei. Hydrops anasarca, ascites, pectoris, hydrocele, hydrops medullae spinalis, et hydrocephalus 1)?

Symptomata thoracis. Tussis, Asthma.

Ossium affectiones. Dolores osteocopi, Caries, Intumescenciae. Tophi etc.

Dolores artuum, pseudo rheumatici.

Acrimonia scrofulosa et rachitica, nonnullis huius labis etiam videtur esse proles.

Polypi.

Ind. Antidotum specificum. Mercurius. Reliquis prospicit medicus secundum leges artis, pro complicatione, et statu corporis.

1) Ill. MURRAY in dissertatione de spina bifida.

Genus II^{um} *Miasma variolosum*. Prætereo signa pathognomonica, et peculiare in eius indolem, quæ minus ad scopum pertinent; quando haud alienum esset morbum delineare, superaret Beneuoli lectoris perseverantiam, nisi me iam deseruerit peregrinantem per regiones tam notas, licet viam minus calcatam, et ni fallor minus scabram, illi ostendere nauarem. — Irritat, spasmos excitat, dein inflammationunculas cutaneas, quæ in suppurationem transeunt; febris his stadiis et pustularum exsiccationi comes est.

Medela minus spectat ad morbum ipsum, quam ad sequelas, dispositionem corporis, et complicationem cum aliis morbis: reliquis natura prospicit. —

§. 33.

Genus IIIum. Miasma catarrhale 1) quod nuper nobis intrusit influenza, praeterea innoxium est, nec methodum medendi mutat. Membranae SCHNEIDERIANAE, vbi-
cunque se diffuderit, infesta.

Symptomata. Coryza, Grauedo, Tussis,
Inflammationes — Pulmonum et
dispositiones phtisicae 2). Ophtal-
miae. —

Impetus frequentes debilitant partem, et
dispositionem catarrhosam relinquunt.

Vias biliosas afficit et bilim effundit,
vnde inflammatio subcutanea. Erysipelas
oritur, quod aequae, ac omne symptomata,
cum bile complicatum, emetocatharsin vult,
charactere bilioso abolito, indicatio diapho-
retica redit, quae huic miasmati conuenit.

C 3

§. 34.

1) WEICKARD *vermischte Schriften. B. II.*

2) TISSOT *avis au peuple Vol. I.*

§. 34.

Genus IVtum. *Miasma morbillosum.*

Priori peraffine, symptomatibus catarrhosis se prodit, aetati infantili fauet. Rarissimi sunt qui eo semel tantum in vita non corripiantur, nec deinceps qui semel illis laboravit, se in posterum immunem fore credat. Contagium in aere latitare, eiusque ope propagari videtur. Peculiari eruptione cutanea insigne, acre est, et fere causticum, grauitur afficit partes quibus insidet, imprimis oculis et pulmonibus perniciosum, ab eorum inuasionem saepe deducitur phtiseos initium. Aegre retropulsionem fert, frequens inflammationum internarum et spasmodorum fons. —

Haud raro systema biliosum afficit.

Ind. Diaphoretica.

§. 35.

Gen. Vtū. *Miasma scarlatinum*. Artis periti de eius indoli adhuc discrepant. STOLLIVS ita prolocutus est. Biliosae originis est et emetocatharsin vult. BURSERIVS 1) *miasma peculiare suspicatur*. HAVNIENSIVM 2) *medici id sub miasmatum ordine militare affirmant*. Ne iudicium ferre viderer, qua symptomata ad systematis biliosi vitia id referre decreui — ad hanc quoque classē, ut morbum primarium.

Symptomata spasticae indolis sunt.

Ind. Euacuatio primarum viarum, et diaphoresis. Hydrops cui morbus ita pronus in stadio desquamationis tantum a sensibilitate cutis pendet, quae praesidio orbata est, epidermide.

1) Institutiones medicinae practicae T. II.

2) Acta HAVNIENSIA Tom. II.

§. 36.

*Gen. VI*tum Iam satis de miasmatis, tamen superest, vt de miasmate pestilentiali verba faciam, quamuis iam ad varietates cacochymiae putridae relegaui, quam omnia phaenomena produnt.

Symptomata, spasticae sunt indolis.

Inflammationes gangraenescentes.

§. 37.

*Gen. VII*um *Materia rheumatica et arthritica*. Nil effari de discrimine acrimoniarum re tam exhausta, animus est; similia edunt symptomata, et propterea simul illas considerare liceat. —

Inflammationes variae, analogae geminis, — articulorum.

Spasmi.

Adynamiae et paralyses.

Profluvia mucosa. Dysenteria. Fluor albus. Gonorrhoea. Phtisis pituitosa.

Tu-

Tumores aquei.

Dolores artuum.

Tumores cystici et albi.

Vitia fluxus menstrui.

*Symptomata thoracis. Asthma, Tussis --
Angina Pectoris.*

Polypi.

§. 38.

Gen. VIII^{um} *Materia scrofulosa.*

*Symptomata, obstructionis, irritationis
et debilitatis.*

*Tubercula pulmonum, eorundem inflam-
matio.*

Paralyses.

Atrophiae.

*Inflammationes, (Ophthalmia) chro-
nicae.*

§. 39.

Gen. IX^{um} *Materia scorbutica.*

Symptomata. Inflammationes.

Spasmi.

Dolores.

Ulceræ.

Exanthemata.

§. 40.

Gen. X^{mum} Eruptio cutanea suppressa.

Materia scabiosa, tineæ capitis, herpetica etc.

Morbi primari euadunt, si temere absque respectu morbi sanantur et repelluntur.

Symptomatum series inde nascitur, cur repetam non video, omnia gignere valent, quibus aliae materiae generatrices sunt, inprimis *Spasmos,*

Inflammationes,

Paralyses, etc.

Huc referre libet, materiam ulceris vetusti temere sanati.

Ind. Reductio ad sedem antiquam relictam.

§. 40.

§. 41.

Gen. XI^{mum} Vermes.

Species Taenia.

Lumbrici.

Ascarides etc.

Symptomatum iterum legio.

Spasmi.

*Profluvia mucosa, haemorrhoides albae,
fluor albus.*

Paralyses. Amaurosis.

Se- et excretionum perturbationes.

Ind Anthelmintica.

§. 42.

Gen. XII^{mum} Venena.

*Symptomata innumera et diuersa excitant,
pro indole specifica et parte cui applicantur.*

Spasmi. — Colica saturnina.

Inflammationes.

*Morsus canis rabidi hydrophobiam fa-
cit. —*

Aequae

Aequè varia medela.

Ind. semper, elimina virus e corpore,
feu inuolue, enerva. —

§. 43.

Gen. XIII^{mum} Ventriculi nimia repletio.

Morbus, diagnosis et cura simplicissima.

§. 44.

Gen. XIV^{mum} Calculus.

Species. a. C. fellei.

— b. C. renum.

— c. C. salivales. Tartarus
dentium.

Symptomata. Inflammationes renum et
vesicae vrinariae et exulceratio.

Inflammatiō vesicae felleae.

Colica.

Spasmi, Icterus.

Ind. solue! et e corpore expelle.

§. 45.

§. 45.

Gen. XV^{mum} *Irritamenta mechanica varia.*

Festuculae osseae, lignae, vitreae etc.

Corpora aliena in vulneribus relicta.

Exostoses. Callus osseus. — Polypi.

Symptomata. Inflammationes.

Spasmi, Epilepsia.

Haemorrhagiae.

Ind. Corpora aliena amouenda —

§. 46.

Ordo secundus. Vitia excretorum comprehendit atque secretorum, saepe symptomata morborum, uti iam monui; in hac quidem sectione qua morbi primarii considerantur, seu potius effectus et sequelae causae transitoriae, quam medicus non curat, nisi quod signum est alienationis a statu sano, et morbum indigitat. Sic phaenomena
abira

ab ira orta, suspicionem effusionis biliosae excitant.

Accedunt quoque huic ordini humorum vitia et corruptelae, quae partim a dispositionibus morbosis, supra descriptis, deduci nequeunt, certe illis destinatae non possunt medelam; partim tanquam morbi absque respectu causae perpenduntur — cacochymia nempe purulenta, atque haemorrhagiae. —

§. 47.

Genus Imum. *Bilis.*

Excretiones ac secretiones, augentur vel minuuntur, prorsus supprimuntur et corrumuntur.

Species Ima. *Bilis secretio aucta*, plerumque cum effusione, quae ob acrem indolem non levis momenti, aegre fertur a partibus vicinis tam irritabilibus, quibus iusto copiosius affluit.

Spasmi inde oriuntur, febres cholera etc.

In-

Inflammationes variae sedis.

Dolores artuum.

Haemorrhagiae.

Profluvia mucosa.

Exanthemata diuersae faciei. etc. Vrtica, Effera.

Ind. Bilis emetocatharsi quamprimum eliminanda.

Canon practicus videtur, in quocunque morbo bilim participem praeprimis euacuare.

Species II^{da}. Secretio minuta et suppressa.

Problematica forsan est. — Directe systema concoctionis afficit, dum ingestis menstruum, et intestinis irritamentum deest; vbi longaeua omnino corpus sternit, cuius vigor, ab integritate huius functionis maximam partem pendet.

Ind. irritantibus bilis allicienda, nullo morbo supposito.

Spe-

Species III^{ta}. Bilis corrupta, acida.

Symptomata. Soda.

Spasmi. Infantum convulsiones.

Ind. Absorbentibus acor enervandus.

§. 48.

Gen. II^{du}m. Secretio intestinalis, comes et ut ita dicam antagonista transpirationis cutaneae, quae inuicem se suppeditant. Succum pancreaticum omnesque humores huc refero, unde canalis intestinalis humectatur.

Species. Colluvies intestinalis.

Symptomata. Febres gastricae.

Ind. Emeto catharsis.

§. 49.

Gen. III^{tiu}m. Adipis Vitia.

Sp. Polyfarcia. Adipis accumulatio 1).

Inopia adipis, emaciatio.

Gen.

1) CULLEN first lines of practice Vol. IV.

Gen. IVtum. Liqueoris genitalis vitia.

Spec. I. Excretio seminis nimia.

Symptomata debilitatis.

Tabes dorsalis.

*Hysteria et Spasmi varii, febris
lenta nervosa.*

Species II da. Retentio.

Symptomata. Spasmi.

Mania 2).

Sp. III tia. Corruptio 3)?

Symptomata. Arthritis et Podagra.

§. 50.

Gen. Vtum Secretionis lacteae vitia.

Ab

2) AVENBRUGGER de remedio specifico sub
signo specifico in mania virorum.

3) PIETSCH vom Podagra.

Ab retentione artificiali, inflammationes nascuntur mammarum, metastases lacteae, quibus nonnulli febrem puerperarum adscribunt.

Ab excretionē nimia. Tabes nutricum, Hysteria etc. originem ducunt. —

§. 51.

*Gen. VI*tum *Transpiratio cutanea*, tam insignis momenti ad valetudinem, retenta omnibus morbis periculi addit, et restituta tantum emolumenti et leuaminis adfert.

Sp. I. *Sudores nimii* qui cum humoribus excrementitiis, succos nutritioni aptos secum rapiunt et ita debilitant.

Symptomata debilitatis, febres hecticae.

Tabes.

Spasmi.

*Sp. II*da *Materia perspirabilis retenta.*

Sym-

Symptomata. Atrophia. Exanthemata.
Herpes.

Sp. III^{ta}. *Transpiratio suppressa.*

Symptomata, indolis acutae.

Inflammationes, *Peripneumoniae*,
Phtiseos saepe fons. —

Spasmi, *Convulsiones.*

Dolores rheumatici.

Perturbationes secretionum; ab affectione viarum biliosarum, erysipelas.

§. 52.

Gen. VII^{um}. *Urinae vitia*

Sp. I^{ma}. *Nimia excretio.* *Diabetes* —
debilitat.

Sp. II^{da}. *Secretio minuta*, malorum
saepe fons ignotus.

Hydropum, Oedematis.

Ulcera.

Sp. III^{ta}. *Retentio.*

Inflammatio vesicae urinae.

Resorptio in sanguinem, et febris putrida.

Metastases in cerebrum, unde apoplexia —

in pulmones, unde eorum inflammatio etc. 1).

§. 53.

Gen. VIII^{um}. Saluae vitia.

Sp. I^{ma}. Nimia excretio corpus succis priuat digestionem inferuentibus, et debilitat.

Ta-

1) LENTIN *Beobachtungen.*

Tabes dorsalis.

Sp. II^{da}. Suppressio salivationis.

Tumultum ingentem et spasmos inde
obseruarunt 1).

§. 54.

Gen. IX^{num}. Mucus.

Sp. I^{ma}. Evacuationes nimiae. Phtisis
pituitosa haemorrhoides albae, dysente-
ria et fluor albus emaciant et consumunt
corpus — Intestina mucosae oriantur, unde
ab iniuriis defenduntur — nimis irritabilia
fiunt, en *Lienteriam*.

*Sp. II^{da}. Suppressio profluuiorum muco-
forum.*

D 4

Gonor.

1) Medical observations and inquiries. Vol. III.
pag. 241.

Gonorrhoeam benignam, et fluorem album non semper impune stipari neminem fugit, vbi natura illis iam consueuerat.

§. 55.

Gen. X^{mum}. Excretio aluina.

Sp. Ima. Diarrhoea.

Symptomata. Debilitas cum toto agmine sequelearum.

Sp. IIda. Obstructio alui, vberima genitrix legionis phaenomenorum; per consensum alias se- et excretiones turbat et mentem afficit. —

Sympt. Spasmi — Ileus s. Miserere etc.

§. 56.

Gen. XI^{mum}. Cacoehymia purulenta.

Sequela est inflammationis. Prima guttula puris methodum medendi mutat. Antiphlogistica corpus priuaret viribus necessariis

riis ad puris generationem, quae penitus et vnice a natura pendet. Medicus tantum obstacula amouet, liberum effluxum promouet, et sanationem abscessus iterum naturae tradens, impedimenta profligare conatur, atque pus e corpore eliminare.

Symptomata pro copia puris diuersa sunt.

Initio febricula.

Vltimo stadio, euacuationes colliquativae.

Species. Phtises omnes, et varii pro fede abscessus.

§. 57.

Gen. XII^{mum} Haemorrhagiae.

De qualitate vitiosa humorum circulantium iam sermo fuit. Supereſt vt pauca proferam de iactura sanguinis, quam ſexu ſequior pro lege naturae patitur, et de haemorrhagiis ſpeciatiim

Var. a. Fluxus catamenialis vitia, fere omnium morborum, de quibus ſupra mentionem feci, aliquando ſymptomata; agmen producit ſymptomatum grauiffimorum, turbatus

causa aliqua transitoria, pathemate e. g. animi. Ipsa mensium perturbatio, quamvis sequela alius morbi, iterum innumera gignere phaenomena valet.

Species Ima fluxus mensium incipiens.

Sympt. spasticae plerumque indolis — molimina audiunt.

Sp. II da Fl. mensium cessans.

Sympt. Congestiones in partem debiliorem.

Sp. III tia Fl. nimius —

Sympt. Debilitas.

Sp. IV ta. Fl. menstruus suppressus.

Sympt. Molestiae variae acutae vel chronicae indolis.

Dolor capitis. Vertigo.

Inflammationes.

Tussis.

Asthma.

Spasmi varii. Epilepsia. Hysteria.

Mania et Melancholia.

Apepsia.

Apepsia.

Hydropes.

Var. b. Fluxus Lochialis.

Sp. Ima. Lochiorrhoea

Sympt. Debilitas.

Hysteria.

Sp. 2da. Suppressio fluxus lochialis.

Sympt. Congestiones.

Spasmi.

Inflammationes,

Var. c. Fluxus haemorrhoidalis.

Sp. 1. Molimina.

2. Haemorrhoides nimiae.

3. Obstructio et Suppressio.

Sympt. varia sunt atque analogae supra descriptis, morbis tam similibus. —

Reliquae haemorrhagiae, partim phaenomena gignunt exinactionis, partim pletho-

rae

rae atque congestionum — prout nimis largae sunt, vel supprimuntur. Illas nominasse sufficit.

Var. d. Haemorrhagia narium.

e. Haemoptysis.

f. Vomitus cruentus.

g. Morbus niger.

h. Haemorrhagiae uteri.

§. 58.

Schema expositum, quamvis vitiis ob-
rutum est, damna atque commoda syste-
matis offeret Lectori Beneuolo. Comple-
tum id exhibere non erat animus. Mor-
bos omifero, symptomata praeterii. Omis-
sa dictis facile accommodari queunt. Nolui
vndique congerere symptomata — taeduit
iniqui, atque ingrati laboris. Lector mihi
gratias habebit; cuius patientiam ne fatigarem,
timui.

T h e s e s.

I.

*P*lures materiae morbosae in corpore simul
exsistere, et effectus praestare possunt.

II.

Non datur venenum cancrorum specificum.

III.

*Quo minus cerebrum reagat, eo maior re-
productio.*

IV.

*Tramites multos adesse puto, quorum ope
partes corporis humani inter se com-
municant, ignotos anatomiae.*

V.

Morbos larvatos venereos exsistere contendo.

VI.

*Abusu resolventium sordes persaepe gene-
rantur.*

VII.

*Corotrophea quamplurimum detrimento sunt
reipublicae.*

VIII.

VIII.

Febris vulneribus accedens vix unquam pure inflammatoria est.

IX.

Causa morborum periodicorum plurimum in hypochondriis latet.

X.

Differentia temperamentorum, non in fluidis, sed in solidis et praecipue in irritabilitate quaerenda est.

XI.

Infanticidium optime praecavetur, immuendo graviditatis illegalis ignominiam.

XII.

Educatio liberorum sub inspectione particulari Politiae medicae esse oportet.

XIII.

Abscessus partium glandulosarum non aperiuntur, nisi omni duritie mollita. —

XIV.

Pus in ipso inflammationis sede generatur.

DISSERTATIO IN ACADEMIA
MEDICA
GOTTINGENSIS
IOHANNES EX INCAVTO
ASCHENI AENEORVM VSV
COSOLVENTES, EXEMPLIS ATQVE
EXPERIMENTIS QVIBVS DAM
ILLVSTRATAS

QVAM
ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS
CONSENSV

DE
OSTENDENDIS SVMMIS
IN
MEDICINA ET CHIRVRGIA
HONORIBVS

EXVBITORVM EXAMINI AVTHENT
AVTHOR
CHRISTOPH. FR. GVL. EVSCH

DE VIKR. DECEBERE MUGER
GOTTINGAE
MDCCXCVII

XIII

Phlox paniculata var. *longa* (Mill.) B.S.P.
in *Phlox*

XIV

Crataegus mollis (Mill.) B.S.P.
in *Crataegus*

XV

Dryas octopetala (L.) B.S.P.
in *Dryas* & *Prunella* in *Prunella*
in *Prunella*

XVI

Prunella vulgaris (L.) B.S.P.
in *Prunella* & *Prunella* in *Prunella*

XVII

Prunella vulgaris (L.) B.S.P.
in *Prunella* & *Prunella* in *Prunella*

XVIII

Prunella vulgaris (L.) B.S.P.
in *Prunella* & *Prunella* in *Prunella*

XIX

Prunella vulgaris (L.) B.S.P.
in *Prunella* & *Prunella* in *Prunella*

DISSERTATIO INAUGURALIS
MEDICA

EXHIBENS

NOXAS EX INCAVTO
VASORVM AENEORVM VSV
PROFLVENTES, EXEMPLIS ATQVE
EXPERIMENTIS QVIBVSDAM
ILLVSTATAS

QVAM
ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS
CONSENSV

PRO
OBTINENDIS SVMMIS

IN
MEDICINA ET CHIRVRGIA
HONORIBVS

ERVEDITORVM EXAMINI SVBIICIT

AVCTOR
CHRISTOPH. FR. GVIL. BVSCH
LVNEBVRGENSIS

DIE XXIX. DECEMBR. MDCCXC.

GOTTINGAE
APVD IOANN. CHRIST. DIETERICH.

7

INSTITUTIONAL MEDICAL
VIRGILIA

NOXAS EX INCAVTO
EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES

EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES

EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES

EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES
EXAMINANTES EXAMINANTES

VIRO ILLVSTRI
ATQVE
EXCELLENTISSIMO
IOANNI FRIDERICO
GMELIN

MAGNAE BRITANNIAE REGIS CONSILIARIO AV-
LICO, PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORI,
HVIVS ET CHEM. IN ACAD. GEORG. AVGVSTA,
PROF. P. O. ACAD. CAESAR. NATVR. CVRIOS. ET
ELECT. MOGVNTIN. ERFORDENS. NEC NON SOCIET.
REG. SCIENT. GOTTING. PHYSIC. TYGVRLIN.
ET METALLICAE SODALI

PRAECEPTORI AC FAVTORI

DEVOTA ET PIA MENTE VENERANDO

NEC NON

PATRI OPTIMO
GEORG. IVST. GVIL.
BV SCH

PHARMACOPOEO BLECKEDAE,

OPPIDVLO DVCATVS LVNEBV RGENSIS

OMNI, QVA FILIVM DECET, PIETATE COLENDO

HASCE STVDIORVM ACADEMICORVM

PRIMITIAS CONSECRAT

AVCTOR.

§. I.

Praefatio.

Inter sex res non naturales, alimenta, quorum solo beneficio praeter aerem, quem spiramus, vitam sustinemus, prae omnibus aliis diligentissima medicorum cura digna esse, neminem negaturum esse, suspicor. Etenim si tantam morborum cohortem ex illorum prava indole, abusu, aut neglecta, incongruaque parandi ac conseruandi ratione enatam consideramus, facile nobis persuasum habebimus, perquam necessarium ac primarium medentis et mortalium sanitati prospicientis officium esse, in illa inquirendi, an corporis bonae valetudini conueniant nec ne? Quocirca, si quae detrimentum adferunt, de eorum usu vt abstinenceatur, admonebit multa alias exoriunda mala sic auersurus. Praeter selectum alimentorum ratione qualitatis et quantitatis factum, potissimum ad vasa, quibus ad ea vel paranda vel seruanda utimur, respiciamus, necesse est; quae, si eorum indolem peruertunt, atque ita plurimum sanitati mortalium nocent, sepo-

A

nenda

nenda neque ad vsum aliquem adhibenda sunt. Inter vasa coquinaria ea praesertim ex cupro et aurichalco facta, longo ab hinc tempore suspecta fuere: iam enim PLINIVS vasorum cupreorum obductionem stannino suavit a), „STANNVM, dicens, *illitum aereis vasis saporem facit gratiores et virus aeruginis compescit.*„ Praeter hunc vero et multi alii viri magni nominis et fide dignissimi eorum vsum aut caute fieri aut omnino tolli voluerunt. Cui quidem sententiae, consideratis illis casibus calamitosi, vt in veterum ita et in recentiorum scriptis passim commemoratis tanto certius assentiemur. Quorum vsum incautus, etiamsi, quemadmodum alio loco vberius tradetur, tam perniciosus interdum fuerit, vt plurimis hominibus atque familiis adeo integris mortem contraxerit, viri tamen eruditi fuerunt, qui noxiam vasorum cupreorum vim atque effectum omnino negarent, vt v. c. Cel. ELLERVS b), ANDR. HARNISCH c) Gerae quondam artem medicam exercens. Sed si experimentis a Cel.

FAL-

a) El. Histor. natural. Lib. XXXIV. Cap. 17.

b) Histoire de l'acad. royale des scienc. et bell. lettres de Berlin. Ann. MDCCLIV. p. 1 etc.

c) El. physische Gedanken worin erwiesen worden, daß die kupfer. Geschirre in der Haushaltung nicht so schädlich sind als eiserne.

FALCONERO *d*), THIERYO *e*), et HVEBERO *f*) factis fidem habere velimus, illos opinione forte praeiudicata captos aut non ea, qua opus est, dexteritate et diligentia observationes et tentamina fecisse suspicamur. Quare medicorum opiniones plane sibi contrarias cum deprehenderim, haud superuacaneum fore putavi, eorum experimenta repetere aliaque nova capere, ut exquirerem, quaenam variorum vulgaris et inter omnes homines maxime communis usus alimentorum esset vis ad particulas cupreas ex vasis extrahendas. Hisce experimentis atque inde diductis confectariis de natura et effectibus cupri tam salutaribus quam noxiis quaedam praemissi atque breuiter exposui de malis quibusdam euentibus ex alimentorum, in vasis aeneis vel paratorum vel seruatorum usu ortis.

§. II.

De cupri natura atque indole.

Totam cupri historiam hic tradere velle, a proposito meo plane alienum foret; itaque

A 2

que

d) Cf. FALCONER Observ. and experiments on the poison of copper. London 1724.

e) F. THIERY Quest. med. an ab omni re cibaria vasa aenea prorsus ableganda? Parisiis 1749.

f) HVEBER diff. de aenea culinaria supplectile. Argent. 1766.

que pauca tantummodo de eius indole atque natura praemittere sufficere putavi; plura enim qui volet, adeat libros chemicos, hac de re vberius exponentes.

Cuprum, Venus, Aes, appellatur metallum illud imperfectum ductile etc. etc. quod odore praeditum est peculiari et ingrato, qui, pinguedine obductum si validius fricaueris, quam maxime percipitur, sapore nauseoso, subaustero, amaro, grauitateque specifica ratione aquae g) 8876:1000. Tam nudum forma crystallina vel granulata, aut in aquis vitriolicis solutum ferroque praecipitatum, quam calcinatum v. c. Caeruleum mont. Viride montan. cet. et mineralisatum cum sulphure, ferro arsenico etc. variis in locis e terra effoditur. Ab omnibus fere liquidis soluitur, atque ideo meretrix metallorum vocatur; namque et blandissima menstrua vt h) aqua, lac, olea, mucilagines etc. illud arrodunt, id quod falina omnis generis, breuiori iam tempo-

g) Ill. I. F. GMELINI (Praeceptoris pie colendi) *Grundriß der Mineralogie*. p. 482. §. 704.

b) HVEBER l. c. p. 11. Acad. c. Leop. n. c. Eph. Cent. I. Ep. 58. Obs. XIII. vbi MAVCHART ita loquitur: a Cuprum facile in aeruginem conuertitur, quod viride aeris vocatur, vt, quamuis minimae aquae portio, quae ipsi adhaereat, breui tempore saporem illum contrahat. „

8

temporis spatio efficiunt. Quin et ab aere praesertim humido aut multis particulis salinis referto, si per aliquod tempus illi expositum fuerit, in calcem. quam aeruginem vocant, conuertitur. Caloris gradu 1450 thermometri Fahrenheitiani, siquidem scala tantopere elongata prostaret, teste Cl. MORTIMER *i)* liquatur, igneque aucto in calcem rubram, aes vstum sic dictum, mutatur. Ex solutionibus ope terrae calcareae vel salium alcalinorum et fixorum et volatiliū forma calcis viridis vel cyanei deiicitur, nec non ope ferri politi et zinci facie metallica. Cum metallis et semimetallis facile connubium init. Partes eius constituentes quod attinet, vt in omnibus metallis ad phlogiston et terram peculiarem, ex sententia Cl. WENZELII *k)* talco similem reducuntur; de remotis autem, plane adhuc latentibus, nil certi dicendum est.

Iam transeo ad virium et effectuum cupri expositionem.

A 3

§. III.

i) Philos. Transact. Vol. XLIV. in App.

k) El. *chemische Versuche die Metalle vermittelst der Re-
verberation in ihre Bestandtheile zu zerlegen.* S. in
den Abhandlungen, die von der Dänisch. Gesellsch.
den Preis erhalten haben. Kopenhagen 1781. 1 Saml.
S. 96 u. f.

§. III.

Vires et effectus cupri.

Aes quacunque forma salina, dum cum acidis aut alcalinis, quorum acrimoniam auget, coniunctum est, vim corrosivam causticam virulentam habere, omnesque effectus, qui venena ex acrium regni mineralis classe insequi solent, citius feriusue in corpore humano producere, a primae medicinae aevo, in libris de medicaminum usu agentibus passim affirmatum legimus. Namque inter veteres iam HIPPOCRATES, GALENVS, DIOSCORIDES, AVICENNA, CELSVS et alii id non ignorarunt; qua re hoc metallum eiusque praeparata ad solum usum externum in morbis sanandis commendarunt. Quod magis virorum omni fide dignissimorum observationibus confirmatum est, in quibus dirissimi ac funestissimi effectus ex incauto usu, siue extrinsecus siue intus facto, orti diligenter enarrantur. Vis autem illa praecipue virulenta in organis digestionis inseruientibus se exferit, ubi irritando euacuationes enormes sursum vel deorsum procreat, cum atrocissimis doloribus circa regionem cardiacam per totum tubum intestinorum, qui, dum maior cupri copia ingesta est, ne efficacissimis quidem remediis cedunt, in inflammationem potius,

tius, sphacelum et mortem ipsam abeunt. Sentitur nempe, quemadmodum ab observatoribus commemoratum est, statim post cupri assumptionem sapor aeruginosus, ariditas linguae et faucium, nausea intolerabilis cum anxietate summa in praecordiis; oriuntur vomitus vel inanes vel veri atque enormes, dolores colici praesertim regionem umbilicalem occupantes; aluus liquida vel obstructa redditur, vrina vel supprimitur vel promouetur, saepe circuitu humorum retardato et pulsu debili ac paruo spiritus difficulter trahitur; color faciei est pallidus totumque corpus languidum. Quodsi maiori adhuc copia ingestum est, oriuntur cephalalgiae, vertigines, convulsiones et spasmi omnis generis, phrenitis, mania, paralyfis, apoplexia, inflammatio et ventriculi et intestinorum in gangraenam abiens tandemque tragoedia flebilis morte finitur. Nec semper tamen symptomata tam acuta et periculosa, sed saepe ratione occulta, ni fallor, sensim sensimque multifaria mala, quae secundae valetudini obstant, et ita breviori longioriue tempore mortem accelerant, ortum trahere queunt. Inter quae referenda esse, arbitror, omnia incommoda, quae ex laesione primarum viarum oriuntur e.g. laxitas ventriculi, digestio alimen-

torum deprauata *l*) obstructiones glandular. et viscer. addominalium *m*), exanthemata *n*) mala corporis nutritio, quae in tabescen-
tiam *o*) interdum transit e. f. p.

Inter omnia autem symptomata, haec modo prolata, cuprum per os ingestum in-
sequuntur; attamen, quod quidem rarius fit, si extrinsecus cuti siue integrae siue laesae applicitur, et ita per vasa lymphatica resorbetur, nociuos et, vt experientia docuit, lethales effectus edere potest. *Missa* casum quendam in Recueil periodique d'observ. de medecine etc. 1755. T. II. p. 284. enarravit, vbi foemina, quae optima ante sanitatem vasa erat, ex laesione pollicis cum acu cuprea aerugine obiecta, sphacelo superueniente, mortem subiit. En eius verba: *Vne dame d'environ quarante ans, d'un bon temperament et qui étoit fort saine, fut blessée au pouce par une épingle, ou il y avoit du verd de gris. Cette piquure lui paroissoit peu considerable, elle ne jugea pas à propos d'y faire attention; mais peu de tems apres le pouce devint extrêmement enflé et les remedes qu'on y appliqua n'empêcherent pas le*

l) PERCIVAL in medic. transact. publish. by the college of physicians. Vol. III. p. 94.

m) Hamburg Magazin 8 Band. p. 442.

n) Ebend. 8 Band. p. 442.

o) ZWINGER in actis helvet. Vol. V. p. 252.

le mal de gagner insensiblement toute la main et ensuite le bras, qui devint monstrueusement gros. On y fit plusieurs incisions, mais la gangrene s'étant mise à la plaie, la malade en mourut. „

Constat itaque, vsum cupri eiusque praeparatorum externum, noxios et lethales adeo effectus producere posse. Cupri exhalationes et pulvis subtilis, quem metallum hoc igne tractantes, vt fulores aëramentorii et fabri aerarii inspirant, noxam adferre, a nonnullis perhibetur. Quod LEDELIVS p) contendens dicit: „Discipulos et famulos, qui apud aerarios operam tractare incipiunt manuariam cum cupro, plerumque vomitare, antequam adsuescunt admittere subtilem veneris puluerem, mediante inspirationem absorbendum: qui autem ventriculi sunt robustioris, fluxum alui patiuntur. In subsequentibus annis naturam adsuescere hisce moleculis et amplius non lacessi: in aliis fluiditatem alui continuare absque enormi tamen debilitate pro diuersitate subiectorum.

B. RAMAZZINI q) asserit, cupri halitus plus periculi adferre, quam si illud in forma

A 5 metal-

p) Vides Eph. nat. curios. Dec. II. Ann. IX. Obs. 2. p. 3.

q) Ei. Abhandl. von den Krankh. d. Künstler und Handwerker, übersetzt von I. G. ACKERMANN. 2 Theil. p. 243.

metallica aut alio modo praeparatum ingeritur: pulmones nempe affici et tussim siccam, asthma et phthisin plurimis, qui illud metallum tractant, propriam esse; quod et observationibus BVCHANII ^{r)} magis confirmatum esse, patet. Quamuis omnino non negari possit, exhalationes aeris interfundendum assurgentes nociuas esse, tamen aliae res accessoriae aliquam symbolam conferre videntur, quo pertinent, nisi fallor, aer inflammabilis simul ascendens, neglecta corporis praesertim manuum mundities, qua facile fit, ut una cum cibis particulae cupreae a sudore solutae et manibus inhaerentes deglutiantur; nec non vasis lymphaticis magna parte reforbeantur. Procul dubio et potuum spirituosorum abusus, cui multi huius generis homines plerumque indulgent, morbis illis pulmonum modo commemoratis ansam praebet. Saepissime autem fit, ut virulentam cupri vim experiamur sumtis siue alimentis siue medicaminibus, quibus aliqua cupri particula admixta est, e vasis, in quibus parantur, derafa. Ita enim videmus in oenopoliis, in officinis cereuisiariis et destillatoriis ^{s)} vasa

^{r)} Dessen Hausarzneykunst. Kap. 2. p. 9 seq.

^{s)} PLOUQUET *Warnung an das Publicum wegen eines in manchen Brandtweinen enthaltenen Gifts. Tübingen 1780.*

vasa varii generis coquinaria, receptacula, epistomia, infundibula, et mensuras ex cupro vel aurichalco confecta et aerugine contaminata non iusta cura ac cautela adhiberi: idem et in officinis eorum *t*) qui sale coquendo vel vendendo occupantur, in officinis pistorum, conditorum ac negotiatorum, aromatibus, oleis atque aliis eiusmodi rebus mercaturam facientium, in quorum tabernis mortaria, lances, et mensurae cupreae vel aurichalcae aerugine plerumque infecta reperiuntur: in pharmacopoliis adeo passim vasa ex cupro, aurichalco et aere tympanarum ad medicamina coquenda et seruanda, ut v. c. alienae, in quibus syrapi, mella, oxymella, varia pulpa genera v. c. tamarindorum, prunorum cet. decocta, quibus ad meliorem excoctionem salina e. g. Sal tartari, Tart. tartaric. cet. addita et extracta parantur: praeterea mortaria ad contusionem corporum acrium vel salinorum *u*) ad praeparatio-

t) FALCONER l. c. Navier Contrepoisons de l'arsenic, du sublime curios, du verde-gris etc. p. 282 — 292.

u) HARLEY in app. at Lobb. Treatise on the stone and on curing the stone and the gout by aliments. London 1739. p. 6. Lithontripticum Stephens. in vase cupreo

parationem linctuum et emulsionum adhibenda; nec non staterae *v*) spatulae, capsulae ad falia ponderanda et e vasis excipienda: porro vasa destillatoria v. c. vesicae, alembici, fistulae refrigerariae, quae aerugine obducta, praesertim si in officinis medicamentariis non nisi semel per septimanam diligenter purgantur, aquis vel spiritibus in iis destillatis vim nociuam conciliant.

Medicamina quoque, quae iam praeparata aliunde a pharmacopoeis emuntur, particulis cupreis inquinata sunt: ut cremor tartari ex Gallia et Italia ad nos perlatus, quem Cl. EHRHARD *w*) sal tartari essentiale parans, cupro permixtum esse, detexit, et propterea ab ipsis nostratibus phar-

preo paratum diarrhoeam effecisse, vidit. — LEDELLVS in Eph. nat. C. Dec. II. Ann. IX. Obs. II. p. 4. commemorat, emulsionem margaritarum in mortario aeneo paratam medico degustanti et aegro vomitum excuisse. FALCONER l. c. vsum mortariorum ex aere compar. paratorum quoque suspectum habet. Item ANONYMVS (in Duncan medical Comment. for the year 1780. P. III. p. 314.) qui experimenta cum in finem instituit, in corallis rubris in mortario ex aere tympanarum confecto, contusis, aliquam cupri particulam detexit.

w) Ei. Beiträge zur Naturkunde etc. 2 Band. p. 19. nro 7.

pharmacopoeis eum parari iussit x): Rob baccar. sambuc. in quo a rusticis plerumque in vasis cupreis cocto et ad refrigerationem seruato aliquid cupri inesse, deprehendit. Oleum caieput, cuius colorem viridem ex admixto cupro oriri propterea contendit y) Cl. PIEPENBRING, quod eundem in oleo menth. piperitae, cum id in vesica cuprea cum aliqua salis alcalini parte destillasset, obseruauit. Idem in balsam. copaiv., si in vesica cuprea destillatum fuerit, animaduertit Cl. KIRSTEN, quod in Act. nat. cur. Vol. V. Nro 163. p. 539. commemorauit. Ita et multa alia medicamenta, quae commemorare nimis longum foret, vere venena pro remediis salubribus porriguntur. Quae quidem mala ex cupreis vasis orta in culinis vel priuatis vel publicis inprimis locum habent. Nam saepissime fit, vt fercula v. c. capparides flores adhuc clausi z), cucumeres immaturi aceto infuso a), phaseoli communes sale conditi et b) pisces in illis vasis coquantur, et per aliquod temporis spatium feruen-

x) Ill. BALDINGER *Neues Magazin für Aerzte.* 6 Band 4 Stück. 1774. p. 291.

y) Ill. BALDINGER l. c. 9 Band 1 Stück. 1787. p. 67.

z) FALCONER l. c.

a) *Journal de medecine* T. XXIV. Fevr. 1766. p. 150.

b) HVEBER l. i. c. p. 15.

feruentur, vt viridis vel coeruleus oriatur color. Vasa autem cuprea et aurichalcea in culinis et cellariis vsitata et aerugine quodam plerumque obiecta, sunt ligulae, acus lardariae, perforatoria, patinae cet.

Iam vero modis, quibus venenum cupri corpus humanum intrat expositis, ad casus ipsos ex vsu vasorum aeneorum incauto ortos pergamus.

§. IV.

Enumeratio effectuum perniciosorum ex vsu vasorum cupreorum.

Veteres facillimam cupri dissolutionem in omnibus fere fluidis, praecipue autem in acidis et pinguibus iam cognouisse, et partim ex sapore nauseoso et odore ingrato, quem aut alimenta aut medicamenta per aliquod tempus in cupreis vasis seruata assumerant, partim ex noxiis saepe adeo mortiferis effectibus vasorum horumce vsum suspectum sanitatque incongruum putasse, ex scriptis, quae nobis reliquerunt, satis et aperte elucet. Quare omnia salina, oleosa, dulcia aliaque, quae aliqua vi hocce metallum corrodingi pollent, illis infundi et ad vsum seruari noluerunt, et obductionem stanni, qua periculum auertatur, vt ex verbis Plinianis supra iam

iam citatis intelligere licet; suaferunt. Inter medicos arabicos AVICENNA, istorum usum abhorrens, ita loquitur: „*Oportet quidem, ut caueatur usus dimittendi illud, in quo salsedo et amaritudo aut pinguedo, qualia sunt olea et carnes, aut acetositas aut dulcedo in vasis aeneis et bibendi ex iis ipsa enim transmittunt procul dubio Ziniar c. e. aeruginem et Ziniar est venenum.*„ Cuius sententiae quoque MATHIOLVS *c*), SENNERT *d*), ZWELFER *e*), F. HOFMANN *f*), LANZONI *g*), HILL *h*), SCHVLZE *i*), MAUCHART *k*), ROUSSEAU *l*), QVELLMALZ *m*), THERY, HVEBER, FALCONER, et omnes auctores huius saeculi recentiores de venenis differentes accedunt. Nec sane multis rationibus, ad effectus insalubres, qui ex vasorum

c) Ei. Comment. in Dioscorid. L. V. p. 899.

d) Ei. Pract. med. lib. 6. Part. Cap. 10.

e) Ei. animaduers. in Pharm. August. p. 481.

f) Ei. Clav. in SCHRODER. Lib. III. Cap. 12.

g) Ei. Opp. omn. medico-physica. T. I. p. 77. Cap. de aere.

h) History of the mat. medica. p. 32.

i) Diff. qua mors in olla — — iudicatur. Vides. in Ei. Fascicul. diff. med. T. I. et Ephemer. n. c. Dec. III. Ann. VII. Obs. II.

k) Eph. n. c. Cent. I. L. II. Observ. XIII.

l) Ei. Schreiben über die Schädlichkeit des Kupfergeschirrs in der Haushaltung.

m) Ei. orat. de vasis aeneis coquina famulantibus. 1753.

rum aeneorum incauto vsu oriuntur, probandos opus est; namque si saporem et odorem ingratum, quem cibi per aliquod temporis spatium in illis conseruati nanciscuntur, consideramus, iam a priori, vt aiunt, ad vim noxiam et venenatam concludere possumus, magis autem, si casus tragicos iam obuios et ab obseratoribus enarratos, passimque et nostris diebus occurrentes respiciamus, de rei veritate persuadebimur. Transeamus itaque ad ea, quae acciderunt, considerata. Tradiderunt enim:

Cl. MAVCHART *n*) suam matrem, postquam lactucam cum aceto et lardo in pelui cuprea paratum comederat, magno vomendi impetu correptam esse; subiungens tres alios casus, vbi quidam nobilis vir et chirurgus a caseo aeruginoso male se habuisse ac vomuisse; simile quid puellae 4 annos agenti ex pane assumpto in patella orichalcea vino irrigato accidisse:

Cl. VALISNERVS *o*) puellas orphanotrophii S. Trinitatis in vrbe *Regio* diris symptomatibus a pulte in aheno cupreo cocta et procul dubio diutius in illo seruato valde afflictas atque vix in sanitatem restitutas esse:

Cl.

n) Eph. n. c. Cent. I. p. 54. Obs. XIII.

o) l. m. cit. p. 62.

Cl. LANZONI *p*) tres moniales a pasta ex farina et butyro in vase cupreo praeparata, cardialgia, vomitu ventris torminibus, alui fluxu, ariditate faucium, siti cet. grauitè affectas fuisse:

I. CNVTIVS *q*) vestales triginta plures ex esu orizae in vase aeneo recens obducto coctae iisdem symptomatibus laborasse:

Cl. STARCK *r*) quatuor infantes in vna domo ex esu phaseolorum communium in vase cupreo praeparatorum, vomitu, doloribus colicis, cum colore faciei pallido, correptos fuisse, qui tamen sumtis iusculis pinguibus plane conualuerunt:

Vir doctus *s*) qui libr. Cel. FALCONERI recensuit, se integram cuiusdam domus familiam ex cucumeribus in vase cupreo coctis et seruatis, patrefamilias excepto, convulsionibus laborantem vidisse:

Cl. ZWINGER *t*) colicam illi saturninae similem, quae in coenobio multos corripuerat,

p) Eph. nat. cur. Dec. III. Ann. VII. Obs. 102. p. 169.

q) Acta n. c. l. m. c.

r) Journal de Medecine Chirurg. et Pharmac. etc. T. XXIV. 1766. p. 150.

s) Zugabe zu den Götting. gelehrt. Anzeigen 1776. 34 St. p. CCLXXXVI.

t) Acta helvetica. T. V. p. 258.

puerat, ex cibis in vasis cupreis paratis et feruatis assumtis, ortam esse: „*Omnibus, inquit, itaque morbi phaenomenis et exemplis, nec non circumstantiis (14. 15. 16. 17.) diligenter ponderatis, saluo iudicio videbatur primitiua colicae nostrae coenobialis caussa potissimum in vasis culinariis cupreis sita fuisse, unde scilicet virulentia quaedam perniciofa in cibos redundabat, nervis intestinalibus ac mesentericis labefactandis, mouendoque tormento apta.*„

I. I. SCHEVCHZER ^{u)} in Coenobio angelimontano colicam spasmodicam, qua omnes ac singuli cum ardore vago per artus aliisque malis symptomatibus coniunctis decumbabant, ex incauto vtenfilium cupreorum vſu, ortam esse: Symptomata fuerunt haec: „dolor colicus verus, colon intestinum, aliquando etiam tenuia occupans, ipseque contumax, somnum excludens, delirium ipsum prae vehementia quandoque in sui confortium aduocans; sedatus vbi fuit, facile redux; vomituritiones crebrae biliofae, appetitus deiectus vel imminutus; alvus obstructa, clysteribus soluenda; ardores praecordiorum, qui occupant praecipue regionem sterni, infra supraque cartilaginem mucronatam (de quibus conquerruntur

^{u)} El. Itiner. alpin. T. I. p. 14.

runtur fere omnes). Vrentes atque furentes dolores per artus, primum superiores, post etiam inferiores vagantes, colicae nephriticae; paresis brachiorum cum respiratione asthmatica summe anhelosa, sensuque ponderis pectori incumbentis., Affuit insuper patri innocenti, cuius mortui cadaver aperuit, et inter alia offendit in colo intestino corpuscula pisiformia, subviridia molliuscula sparsim intestinali tunicae interiori adhaerentia:

I. RAMSEY *v*) in naui aliqua puerum annos 14 natum ex esu cicerum in vase aeneo coctorum et in fundo eiusdem remanentium, convulsionibus affectum atque humi prolapsum sine ullo sensu per quadrantem horae partem oculis rigidis et facie convulsa atque capite distorto iacuisse. Spiritum e. c. naribus applicitum et aliquot guttas huius spiritus in os infusas lotionemque manuum cum aqua frigida sensum restituisse, et sumto proximo mane vomitorio plane convaluisse. In alia naui, quam ingressus esset, virum subito stupiditate et doloribus capitis affectum et humi prostratum, et delirio captum a sex hominibus vix contineri potuisse; praeter hunc alios sedecim eodem morbo affectos; omnes

B 2

autem

v) Medical observ. and Inquir. Vol. II. p. 146.

autem venae sectionibus, emeticis, nitro-
sis et vesicantium applicatione restitutos
esse: similem morbum cum iisdem sympto-
matibus coniunctum paucis post diebus in
alia naui 15 homines corripuisse, qui vo-
mitoriis, clysmatibus et paregoricis pristi-
nam sanitatem recuperarint:

ANONYMVS w) domesticum quendam
ex aqua, quae per epistomium ex aere
tympanarum paratum multa aerugine infe-
ctum in receptaculum plumbeum ducta
esset, et in eodem per 2 menses stetisset,
auide potata grauiter affectum fuisse; cuius
verba haec sunt: „*Ce domestique eut a peine
avalé cette eau, qu'il fut pris aussitôt d'une
colique légère dans le commencement, mais qui
devint par degrés extrêmement violent; la
fièvre s'alluma et il survint au bout de quel-
ques heures des déjections fréquentes de glai-
res sanguinolentes: en un mot, le malade
parut dès la nuit même dans le plus grand
danger. On lui fit prendre plusieurs lavemens
anodins et beaucoup de ptisane de graine de
lin. Le medecin appelé, lui ordonna une
eau minerale artificielle, faite par la dissolu-
tion de 4 grains d'émétique dans une pinte d'
eau tiède et adoucie avec un gros de mucilage*
de

w) Cf. Gazette salutaire ou feuille hebdomadaire, Nro
XLIII. 1762.

de gomme adragant. Le malade vomit beaucoup et avec facilité et s'en trouva si bien que l'après midi du même jour, il se regarda et avec raison comme convalescent. La theriaque et quelques autres petits remèdes appropriés avec deux jours de repos achevèrent la guérison. „

Cel. TONDI x) duas moniales edendo fabas in vase aeneo coctas et aceto superfuso per aliquod tempus in eodem conservatas, vomitus et spasmos sibi contraxisse: „*Ecco dunque un metodo alla mano per poterci assicurare del rame, o nelle acque in caso di analisi o nelle sostanze vomitate, o raccolte nel ventricolo degli avvelenati da rame, come un' anno addietro mi si diede l'occasione di osservare nel vomitato di due, signore (la Signr. D. Elisabetha e la Sign. A. Pellegrino) che si erano avvelenate colle fave cotte in vase di rame e per maggior lor danno ci erano dimorate di molto dopo averci, affuso l'aceto; ed ignorandosi dalle due Sorelle avvelenate la causa de i loro spasmi fui costretto di esaminare i cibi e dopo qualche tentativo mi assicurai del rame coll' adoprare l'alcali volatile caustico. „*

B 3

Cl.

x) Cf. Ei. Istituzioni di Chimica. Napoli 1778. p. 172.

Cl. WEIGEL y) multos homines sub finem mensis Martii ann. 1782. ex esu caseolorum acrium (*kleiner barscher Käse*) qui ex lacte ebutyrato in aheni cupreo cocto parati erant, varia symptomata dolorifica, vomitus enormes, tormina ventris, diarrhoeas, tremores, dolores rheumaticos et motus febriles expertos fuisse; quorum quidem plurimos usu potuum diluentium mucilaginosorum, et lactis et euacuationibus lenibus ex pulv. rad. rhabarb. conualuisse; aliis hepar sulphuris ad modum Cl. NAVIER paratum auxilium attulisse; causam illorum effectuum in caseis particulis cupreis permixtis, accurata investigatione instituta, repertam fuisse; quaedam tamen esse acrimoniae caseolorum attribuenda:

Cl. WILlich z) talia symptomata ex caseo e lacte ebutyrato facto, quod antea in aheni orichalceo coctum et in vas ligneum effusum erat, orta esse, quae quidem non solis cupreis exceptis particulis sed et acrimoniae caseorum e quodam fermentationis gradu ortae adscribenda sint. Foeminam ann. 45 ex frustulo casei vespertino tempore comesto vehementer vomuisse, attamen

y) Cf. I. TH. PYLS *neues Magazin für die gerichtl. Arzneykunde und Polizey.* 1 Band 1 Stück. 1785. p. 1 u. f.

z) l. m. cit. 4 St. p. 667.

men sine vlla praegressa anxietate. Coquinam robustioris corporis ex altera casei parte in orbe relictâ et proximo mane comesta, anxietate, nausea, denique vomitu ipso laborasse, eoque demum peracto plane restitutam esse. Duos viros annor. 20 et 30 optima sanitate gaudentes ex caseo vna cum butyro ac pane sumto sensum ponderis in capite, anxios dolores abdominis, et anxietatem circa praecordia, vertiginem, nauseam, vomitusque vehementes et diarrhoeam perpeßos fuisse, assumtis euacuantibus autem reualuisse.

Cl. COSNIER a) mortem infantum ex conuulsionibus saepe vsui vasorum cupreorum incauto tribuendam esse: cuius verba sic se habent: „*On est souvent étonné qu'un enfant, qui paroissoit se bien porter, meurt tout a coup dans les convulsions qu'on attribue à la pousse des dents.* D'autres

B 4

sont

a) Recueil period. d'observ. ann. 1755. T. III. p. 262.

v. ROSENSTEIN (Conf. Ei. *Anweisung u. Cur der Kinderkrankh. A. d. Schwed. übersetzt von Ill. F. A.*

MURRAY (Praecept. pie colendo) p. 364. 5te Anfl.)

vasa aenea in alimentis ad nutritionem infantum siue parandis siue seruandis seponi, vult; dicens, se infantem, ex cereuisia et sero lactis cum cereuisia parato in vase cupreo asseruato vomitantem et prope modum morientem, nisi sumto lacte et oleo restitutus fuisset, vidisse. „

sont toujours malades, ont de fréquentes diarrhées, des tranchées, un ventre dur et douloureux. „ Alio tempore quinque homines ex lacte in vase aeneo cum 3 vnciis sacchari albi cocto assumto iisdem fere symptomatibus laborasse. „ Une dame, nommée Marechal, demeurant à Paris etc. fut empoisonnée avec ses quatre filles — pour avoir mangé, une soupe faite avec une chopine de lait et environ 3 onces de sucre ordinaire, qu'on avoit réduit en caramel. Le tout étoit préparé dans un poelon de cuivre —. Deux heures après ces cinq personnes ressentirent tout d'un coup des douleurs vives et cruelles dans la région de l'estomach, qui furent bientôt suivies de violens convulsions. Elles se faisoient principalement remarquer dans le bas ventre et dans les membres tant supérieurs qu'inférieurs. Lorsqu'il leur prenoit une crise, elles commençoient à jetter des cris épouvantables et extrêmement aigus, qui ressembloient cependant à des harlemens ou qui imitoient en quelque sorte des grenouilles. „ Duos ex illis semper doloribus ventris et arthriticis cum lassitudine totius corporis affectos remansisse:

Cl. NAVIER b) aegrotos in Coenobio fuisse plus minus eiusdem generis affectibus

b) Cf. l. c. p. 302.

bus laborantes, quorum alios dolores in visceribus fensisse, alios vomuisse; causam operi pistorio in trulla aerugine inquinata parato et comesto esse tribuendam; omnes quidem sanatos esse: alio tempore *c)* novem homines et infantes et adultos vnius domus ex cibis comestis, qui a ligula aerugine inquinata infecti fuerunt, vehementer vomuisse et plus minusue doloribus viscerum affectos fuisse; alios crebris secessibus alui tentatos, omnes autem quam maxime debilitatos et cephalalgia cum pulsu minori ac duro laborasse; omnes tamen congruis remediis sanatos esse: — 54 milites regis domesticos a phaseolis commun. in vasis cupreis coctis et servatis graavioribus cruciatibus vexatos, maximam quidem partem mortuos esse, alios autem deinceps per longum temporis spatium variis incommodis laborasse:

Cl. FABAS *d)* quinque homines, cum ova in vase cupreo cum acetosa et butyro cocta commedissent, vomitus enormes, spasmos artuum, convulsiones et ventris dolores atrocissimos expertos esse: omnes aceti vini oleique frequenti potu simulque clysmatibus emollientibus applicitis resti-

B 5

tutos,

c) ibid. p. 304.

d) Journal de medec. chirurgie etc. T. XVI. 1762. p. 552.

tutos, vnum eorum autem, qui nullum acetum biberat, mortuum esse.

ZEF. BOVIO e) multos fratres monasterii cuiusdam ex vino in vasis cupreis aerugine infectis seruato aegrotasse, et mortem sibi contraxisse:

RHODIVS f) olitorem a piscibus in vase aeneo cum oleo et sale coctis auideque devoratis, vomitu aliisque deiectionibus misere affectum tertioque die extinctum esse:

MISSA g) integram familiam ex carpione, qui in aheno cupreo male stanno obducto per aliquod tempus seruatus erat, symptomata dirissima, quae ex venenis oriri solent, pertulisse; inter alios autem 5 homines ex iusculo in vase cupreo cocto grauissimis symptomatibus laborantes, duos esse mortuos: En ipsius verba: „*Un particulier, son epouse, ses deux enfans, et une servante, se trouvèrent empoisonnés tout à coup pour avoir mangé d'un ragout préparé dans une casserole de cuivre. Le poison se fit sentir avec tant de violence, que le mari et la femme en moururent, le premier dans les vingt quatre heures*

e) Cf. El. Flagello de' medici rationali p. 20.

f) Eph. n. c. Cent. III. Obs. med. 95.

g) Recueil period. d'observ. de medecine etc. P. II. M. Mars 1755. p. 148 et 149.

heures et l'autre le même jour sans qu'on pût l'administrer. Les trois autres sont toujours en danger du mort, et s'ils sont assez heureux pour l'éviter il y a tout lieu de craindre qu'ils ne demeurent affectés de quelques maladies chroniques. „

TH. PERCIVAL *h*) puellam 6 annos natam, quum crithmum (Pickled samphire) deglutiisset, et siti magna cruciata aliquam aceti vini partem bibisset, deinceps sub vesperam dolores ventriculi et exanthema (rash) manuum et pectoris, quae tamen intra 12 horas iterum evanuerint, perpessam esse. Dolores interdum fuerunt conquassantes et per totum corpus diffusi, praecipue autem dextrum latus occupantes; pulsus erat frequens, parvus, lingua alba pituita obiecta aliusque per aliquot dies obstructa. Assumta mixtura laxativa dolores ad sinistrum corporis latus transierunt; doloribus deinceps auctis interdum vomitu, quem singultus praecessit, affecta est. „The reachings were incessant — a quantity of Samphire was thrown up, and the discharges were of a green colour, very offensive and tasted like copper to the patient. „ Magnesia calcinata cum emuls. sem

h) Medical Transact. publ. by the college of Physicians.
Vol. III. p. 81.

fem. papav. et aliquot guttis laudan. liquid. mixta singulis temporis intervallis porrigebatur; vomitus autem, dolores aliaque symptomata initio euanida redierunt, et non multo post aegrotus e vita exiit. Sectione eodem die, quo defunctus erat, instituta, magna liquoris foetidi in ventriculo copia reperiebatur; tunica eius interna fuit inflammata et gangraena correpta, praesertim circa cardiam et pylorum ad duodenum usque. Ex hisce effectibus clare apparet, causam in particulis cupreis deglutitis quaerendam esse. — Paucis post annis eadem symptomata in fabro aëriario i) qui aquam in aheno cupreo aerugine infecto servatam potauerat, orta vidit; qui quidem oleo castorei plane restitutus est.

Cl. RAHN k) ex salmone Farione cocto et per noctem in vase cupreo asseruato, comeso quinque homines mortem subiisse, reliquos autem vix effugisse. — Cauponem annor. 30 — 32 robusti corporis ex vino potato, quod in vase cupreo ad vinum e dolio stillans excipiendum adhibito, per aliquod tempus steterat, doloribus ventriculi et intestinorum cruciantibus vomitu

et

i) l. m. c p. 86 et 87.

k) Vid. El. Gazette de santé od. gemeinnütziges Wochenblatt. 1. Jahrg. 5 bis 6 Stück, p. 701.

et diarrhoea per octo dies continua occu-
 buisse: IDEM casum ex Journal de medecine
 in suum librum modo citatum transtulit
 hunc: Famulus Abbatis, nomine Pingou,
 Lugduni viuentis, subito doloribus pectus,
 ventriculum et abdomen occupantibus cor-
 ripiebatur, qui 13 vel 15 horis praeterlap-
 sis fere intolerabiles euadebant. Siti qui-
 dem vehementi cruciatus, omnia tamen
 potulenta statim euomit. Chirurgus, cui
 nomen erat Faissilet, arcessitus, causis
 huius mali sedulo ac diligenter inuestiga-
 tis, comperit, eum cornu venatorium in-
 flauisse. Aegrotus interim eodem die sub
 vesperam e vita exiit. Cuius sectione facta
 pulmones nigro colore infecti, dimidia
 parte minores quam in statu naturali, pleu-
 rae adhaerentes et sphacelo correpti repe-
 riebantur. Ventriculus et intestina colore
 quam maxime rubro maculisque nigris in-
 fecta fuerunt.

Ex hisce modo enarratis casibus, qui-
 bus, licet interdum aliae res suam quoque
 contulerint symbolam, tamen omnem fi-
 dem non abnegare possumus, periculum
 magnum saepe adeo vitae, quod nobis ex
 usu vasorum cupreorum incauto imminet,
 fatis ac perspicue apparet. Quodsi haec
 consideramus, certe ad illa diligenter ac
 circumspecte adhibenda impellimur, ita vt

iis non nisi ab omni forde liberatis et cum selectu ad praeparationem alimentorum utamur, aut ea plane seponamus, quod infra pluribus exponetur. Quamvis autem hocce metallum tantam vim virulentam quavis forma ingestum, ut iam expositum est, exferat, et tot diuersos periculosos effectus in corpore humano sano producat, ita ut quasi inimicum manifestum caueamus et fugiamus, necesse sit; tamen iusto modo et tempore adhibitum in multifariis morbis sanandis optimo cum fructu adhiberi potest, quod ex obseruatis medicorum et veterum et recentiorum patet. Virtutem itaque medicatam ad explanandam progrediamur.

§. V.

*Breuis effectuum cupri salutarium
expositio.*

Nec mirum cuiuspiam videbitur, si ad alia remedia pharmaceutica, quae, etsi inter atrocissima venena referenda sint v. c. Mercur. corros. subl. Arsenic. Opium Hyosc. Bella donna cet., tamen in thesaurum medicum tanquam efficacissima medicamina recepta sunt, respexerit, cuprum eiusque praeparationes, siue intus siue extrinsecus corpori humano applicitas ad sanitatem perditam restituendam adhiberi posse.

Iam

Iam bene *l)* PLINIVS, cuius verba in mentem veniunt; nullum esse malum, dicens, sine aliquo bono, applicationis venenorum in medicina magnam vtilitatem intellexit. Cuprum eiusque praeparata pharmaceutica autem, vt ad rem redeam, ab antiquissimis iam temporibus a medicis in morbis sanandis praesertim externis adhibita sunt. Ita enim apud HIPPOCRATEM *m)*, GALENUM *n)*, DIOSCORIDEM *o)*, ARETAEVM *p)*, CELSUM *q)* legimus, cupri praeparationes in vlceribus purgandis et sanandis nec non in vitiis oculorum tollendis ab iis in vsum esse vocatas. Eoque abhinc tempore imitatores habuerunt, quorum plures internum aeris vsum commendarunt; inter quos praesertim. B. v. HELMONT, HELVETIVS, R. BOYLE, GERLACH, BOERHAAVE, GEOFFROY, ALSTON, HILL, CULLEN cet. recensendi veniunt. Qui quidem omnes in eo conueniunt, vt praeparationes

l) Histor. nat. lib. 27. Cap. 3.

m) El. Opp. omn. edit. a. I. A. VAN DER LINDEN. Vol. II. p. 670 seq

n) El. Opp. med. T. II. Cl. 5. p. 442.

o) El. mat. med. Lib. V. Cap. 92. p. 358.

p) El. Lib. I. de morbis acutis Cap. V. p. 84. Edit. in fol. L. B. 1735.

q) El. lib. de medicin. Edit. Krausian. L. V. Cap. 5. 6. 7. 8. 9.

rationes salinas vim adstringentem et causticam habere, contendunt; itaque inter remedia externa cathaeretica referunt; et, si interne adhibentur, facultatem vomitum, aluum, lotium mouendi spasmosque leniendi, quae tamen a diuersa assumpta et copia et compositionis modo pendet, iis tribuant. Interno autem vsui cuprum vel merum vel in menstruis solutum adhibetur; praecipue autem ex praeparationibus *Vitriol. veneris* et *Cuprum ammoniacum* rarissime *Aerugo*. Quibus autem in morbis haec remedia afferantur, breuiter est exponendum.

Scobem cupri meracam Cl. COTHENIVS *r*) ad hydrophobiam auertendam optimo cum fructu dedit, dicens, se multos homines, quos per 3 dies quouis mane scobem fumere iussisset, hoc funesto malo liberaffe, statim autem a morfu canis rabidi peracto et ne sex horis quidem praeterlapsis esse capiendam. Per aluum, vias vriniferas et ductus saliuales sine vlla molestia et hominibus debilioribus auxilium attulisse.

III. BOERHAAVE *s*) tinctur. coerul. volatilem constantem ex limat. cupri in spirit. salis

r) Cf. Ill. LÖSEKE mat. med. Edit. V. Ill. I. F. GMELIN (Praecept. reuerend.) pag. 344.

s) El. El. Chem. T. II. Proc. 140. p. 476.

salis arm. solut. in epilepsia, hydrope et contra vermes optimo cum successu exhibuit.

HELVETIVS *t)* huius generis tinctura in affectibus arthriticis et in vermibus expellendis optimo cum euentu vsus est: a medicis nonnullis anglicis limatura cupri in spir. salis arm. soluta contra morbum SIBBENS *u)* sic dictum adhibetur. Cl. LIEB *v)* fracturas ossium aliquot granis pro dosi sumtis lima rasi cupri ope sanatas esse, obseruauit.

Vitriolum veneris sal constans ex acido vitrioli et cupro commendarunt et optimo cum emolumento adhibuit SIMMONS *w)* ad vomitum phthificis mouendum, emeticis antimonialibus magis debilitantibus, praefendum esse, contendens. Pro dosi grana 2, 10, 15 — 20 dedit. Chirurgus quidam *x)* vitriol. viridis et coerul. et viridis aeris partes aequales cum vino rubro decoctas, inuncto simul vnguento ex tribus superio-

t) Cf. CARTHEUSERI Pharmac. p. 303.

u) Videf. SELLE med. clinic. p. 688.

v) Cf. BALDINGER Neues Magazin für Aerzte. 7 Band. 6 Stück. p. 547.

w) Vid. in DUNCAN med. Commentaries. P. I. p. 72.

x) Cf. Acta nat. c. Cent. VI. Observ. 50. p. 303.

superioribus constante et sumto decocto ex Cort. quern. rad. rub. id. parato ad luem veneream sanandam: Cl. WRIGHT *y*) ad hydropem tollendum pilulas cum cort. Winter. ope mucilag. Gummi arabic. paratas sumi iussit, hacque formula usus est:

R_x. Vitriol. Coerul.

Cort. Winter. ana 3j.

F. Pulvis subtil. dein mucilag. Gummi arabic. q. f. 24 pil. prae-
parentur. S. sub vesperam pilula
vna capiatur.

Cl. HOULSTON *z*) tartarum emetic. cum vitriolo veneris unitum (Dry vomit of Dr. Maryott) in dysenteria optimo cum successu esse adhibitum, asserit. Grana quinque ore ieiuno capi, et nil fluidi ad vomitum promouendum bibi iussit. I. ADAIR *a*) drachmam dimidiam vitrioli coerul. in aqu. font. $\frac{1}{2}$ solutam scopo vomitum ciendi vel purgandi in colicis, diarrhoeis, dysenteriiis et febribus intermittentibus sanandis fausto cum euentu adhibuit. Initio pro dosi cochlear vnum quale in sorbendo cofear. potu adhibetur; dein autem duo cochlearia

y) Cf. London medical Journal 1781. April. p. 266 seq.

z) Ei. Observ. on poisons and on the use of mercury in the cure of obstinate dysenteris 1784. 8.

a) Cf. Medic. Commentaries, Vol. IX. p. 206.

learia consueta sumi iussit. Febrem intermittentem obstinatham pharmaco hoc mixto sanasse commemorat *b*).

R_ç. Pulv. Cinnam. alb. ℥j.

Vitriol. coerul. gr. vj.

Syrup. cuiusd. q. s. fiant pil. Nro

LXX. S. omni intermissione

tempore ter quaterue in die.

Item in haemorrhagiis nominatim in mictu cruento et fluxu hepatico optimo cum fructu hanc solutionem exhibuit:

R_ç. Vitriol. coerul. gr. xij.

solv. in

Aqu. font. simpl. ℥iβ

add.

Acid. Vitriol. q. s. ad grat. sapor. cuius usu, dum nempe 1 — 3 cochlearia, bis terue quotidie adhibuit, lenem ventris fluxum conseruatum esse, contendit. Magno aestu ac pulsu celeri praesente nitri aliquam partem addidit.

Cl. CULLEN *c*) vitrioli coerulei refracta dosi ab $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ granulum, quoad aegroti aetatem, ad nauseam excitandam, adhibuit, viresque anthelminticas quoque ei attribuit.

C 2 Multa

b) Med. Comment. Vol. X. p. 233.

c) El. mat. med. Edit. nov. in ling. theodisc, vers. ab
ab HAHNEMANN T. II. p. 31.

Multa equidem alia exempla ex scriptis optimorum obseruatorum de vsu huius remedii interno afferre potuissem, sed haec iam sufficiant. Attamen semper, vt peritissimi medicorum etiam volunt, applicatio huius medicaminis summam cautelam requirit, et melius est, si recte iudico, ab eo plane abstinere, vel id non nisi in morbis, quibus sanandis omnia alia mitiora remedia frustra adhibita sunt, in vsum vocare.

Aliud medicamen, *Cuprum ammoniacum*, quod primum a WEISBACHIO d) descriptum est, constans ex sale alcali volatili et vitriolo cupri, ob vim antispasmodicam et roborantem, quam in corpus humanum exferit, a multis medicis in morbis neruosis et spasticis est laudatum. GREGORY, LEWIS, CULLEN, WITHERS in epilepsia sananda illud commendarunt et adhibuerunt. I. VAUGHAN e) pro tutissimo hydrophobiae remedio habet. R. WILLIAM f) puerum 3 annos natum eius vsu a chorea St. Viti liberauit; I. WALKER g) puerum septennem corporis quidem gracilis

d) *Nova Acta n. c.* Vol. I. p. 76. et *Act. n. c.* Cent. VIII. Obs. 86. p. 425.

e) *Auserles. Abhandl. für pract. Aerzte.* 5 Band, 1 Stück, p. 56.

f) *Lond. med. Journal.* Vol. XII.

g) *Med. Comment.* Vol. X, p. 288.

lis ac debilis, tamen ab eodem malo restituit. Plethora autem et faburra primarum viarum praesente hoc non dari praecipit, praecipue tamen hominibus debilioris corporis conuenire asserens. CAVSLAND *h*) se aliquoties febres intermittentes cupro ammoniaco sanasse, commemorat. STORER *i*) in morbo viscerum abdominalium spastico et malo hysterico $\frac{1}{4}$ gran. cupr. ammoniac. cum magnesia alb. mixti, matutino et vespertino tempore optimo cum successu sumi iussit. HODGSON *k*) operarium quendam pilulis e cupro ammoniaco assumptis ab epilepsia liberauit; similemque effectum hasce pilulas, bis in die sumtas quarum quaeuis dosis $\frac{1}{2}$ gran. cupr. ammoniac. continebat, produxisse, praedicat Cl. DUNCAN *l*). TH. BLAND *m*) epilepsiam ex terrore ortum, omnibus aliis frustra adhibitis hoc remedio sanauit. I. HEISHAN *n*) in epilepsia et dysphagia optimo cum euentu dedisse, enarrat. ODIER *o*) connubium

C 3

fl.

h) Med. Comment. Vol. VII. p. 290.

i) Med. Comment. Vol. VII. p. 290.

k) Med. Comment. publ. by A. DUNCAN. P. IV. p. 438.

l) El. med. cases p. 11 seq.

m) Medic. Comment. by ANDR. DUNCAN for the year 1780. p. 240.

n) l. m. cit. p. 428.

o) El. med. cases with remarks, p. 24.

fl. Zinci cum cupro ammon. in morbis spasticis sanandis magnopere laudat. BELL *p*) tussim pertinacem periodicam vsu cupri ammon. fustulit. —

Attamen in hoc quoque remedio adhibendo magna cautione opus est. Nec semper quidem morbum tollit, vti CHANDE-
LIER *q*) et GREDINGER *r*) tradiderunt; in morbis autem nervosis, si vermes malum produxerint, auxilium attulisse videtur.

Aeruginem s. *Viride aes* etiam nonnulli intrinsecus adhibuerunt. Sic I. CH. GER-
LACH *s*) militem solo viridis aeris vsu interno, cum consueta ligna, quin et mercurius sollicitè adhibitus nil proficerent; a lue venerea liberavit. Cl. LIEB *t*) flor. virid. aeris in morfu canis et lupi rabidi pro remedio infallacissimo habet, ieiunoque ventriculo a 4 vsque ad 6 eius grana per tres dies cum remedio inuolvente mixta deglutita esse, testatur; nec minus in vlceribus antiquis phagadaenicis aeruginis
grana

p) Med. Comment. for the year 1790. Vol. IV. p. 307.

q) Journal de medecine et Chirurg. p. 45. T. XI. Jouill.
1759.

r) Aduers. med. pract. T. I. p. 500.

s) Act. n. c. Cent. VI. Obs. 50. p. 303.

t) Ill. BALDINGER Neues Magazin für Aerzte, 7 Band.
6 Stück, p. 549.

grana aliquot in connubio decocti rad. gram. — tarax. faponar. Bordan etc. vbi calomel, merc. subl. corros. pulv. Plummeri pil. e cicuta cet. nil effecerunt, auxilium praestitisse vidit; ita in lue venerea gr. β -j cum pulv. rad. Glycyrrh. vel enul. vnitum bis in die datum, exanthemata varia faciei venerea et ossium faucium erosionem sanasse commemorat.

Attamen applicatio huius remedii ad morbos internos sanandos, maximam cautionem poscit, et, cum multa medicamina minime metuenda exstent, plane ab eo abstinere, solique vsui externo destinare consultiſſimum videtur. Tutius autem externe cupri praeparationes in vsum vocantur, et praesertim in iis casibus, vbi causticis seu cathaereticis opus est, in vlceribus purgendis et sanandis, nec minus in vitiis oculorum, optimo cum successu adhibentur. Cui scopo inter praeparationes et compositiones vitriol. coerul. lapis diuin. aerugo, oxym. aerugin. vngt. apostolor. aqu. ophthalm. sapphir. etc. inseruiunt. Casus singulos, quibus eorum vsus magis probetur, vt afferam, superuacaneum esse puto, nec dissertationis limites id admittunt; si quis autem plura scire cupit, consulat libros materiam chirurgicam continentes. Quare

transeo nunc ad enumerationem experimentorum.

§. VI.

Experimentorum enumeratio.

Antequam pericula facta eorumque euentus exponam; praemonendum est, in illis saepius a me repetitis vase cupreo nouo ab omni immunditie liberato me vsum esse.

Exp. I.

Aquae putealis vnc. XXIV. in vase modo dicto per nyctemeron seruatae nullum quidem colorem et odorem alienum; sed tamen saporem leuissime adstringentem assumferant, et in superficie aquae cuticula verficolor apparuit. Margo autem aeruginosus altitudinem liquidi ostendens in vasis parietibus animaduertebatur. Spiritus salis armon. caustic. et aliquot guttae acidi salis com. additae colorem aquae non in cyaneum mutarunt, sed sedimentum flauo-viridescens, quod in acido vitrioli, nitri et salis solutum nec coeruleum nec viridem colorem acquisiuit, produxerunt. Ferrum nitidum impositum nulla crusta metallica cuprea obducebatur, sed flauum praebebat sedimentum, quod addito acido vitrioli diluto colorem non mutabat, nec a magnete attrahebatur.

Exp.

Exp. II.

Aquae putealis mens. I. per vnam et dimidiam horam leni igne ad remanentiam vnciar. XVI. cocta et in vasculo per 24 horas asseruata eadem, quae de antecedente dicta sunt, ostendit.

Exp. III.

Idem aquae fluuialis vnciis XXIV. ad tertiae partis consumptionem vsque coctis et per 24 horas in vase seruatis; nec non aquae frigidae infusae et per idem temporis spatium in eodem seruatae accidit.

Exp. IV.

Aqua putealis $\text{℥}\beta$ sale culinari q. s. ad iustum saporem adiecto, per dimidiam horam cocta et in vase per vnam horam relicta colorem paululum viridescentem, qui spiritu salis arm. volat. immisso in coeruleum abiit, assumferat. Liquore ad siccitatem expulso, quod supererat, in acido vitrioli et salis solutum, nullum alienum colorem, cum acido nitri autem flauum produxit. Dein cum borace et phlogisto: ope tubi ferrumentatorii fufum massam nigram dedit, quae autem in acido vitrioli nitri, salis et spir. salis arm. volat. soluta nullum colorem alienum acquisiuit.

Exp. V.

Aqua putealis cum falis culinar. q. s. mixta per dimidiam horae partem cocta et calida adhuc effusa, addito spiritu falis armon. caustic. colorem paululum viridescentem accepit.

Exp. VI.

Vini gallici vnc. VIII. spatio 36 horar. in vase asseruatae nec odorem nec colorem alienum, sed saporem valde amarum ac nauseosum assumferant. Liquor addito spiritu falis arm. volat. turbidus reddebatur, et sedimentum viridis coloris dimittebat, quod autem tubi ferrumentatorii ope fustum metalli reducti nihil ostendit. Ferrum politum vino immersum metallica facie obducebatur. Tota vini copia dein in vase figulino inspissata et cum borace et phlogisto in fluxum redacta massam nigram dedit, quae autem in acido vitrioli, nitri et falis diluto soluta, colorem non mutatum conseruauit.

Exp. VII.

Spiritus frumenti mensura dimidia per 24 horas in vase seruata nec odorem nec saporem mutatum ostendit. Spiritus falis armon. volat. cum aliquot acid. falis guttis instillatus et calori leni expositus exhibuit sedimen-

sedimentum viridescens coloris (quod autem iam ante infusionem additis illis apparuit) sed colorem fluidi non mutavit. Ferrum immersum cupri praesentis nihil ostendit, quod minori forsan cupri copiae solutae, ut Cl. PLOUCQUET vult, attribuendum est. Sapo albus concisus et iniectus viridem colorem non traxit. Sal alcali fixum etiam nihil sedimenti viridis dedit, calx exstincta autem per 8 horas in liquore relicta crusta viridi obducebatur, simulque viride quod dimisit. Reliqua spiritus frumenti pars in vase figulino ante inspissata cum borace et phlogisto ope tubi ferrum fusa massam nigram produxit, quae autem cum acido vitrioli diluto adfuso nullum colorem coeruleum distinctum dedit.

Exp. VIII.

Cerevisiae e tritico paratae mens. dimid. per 24 horas in vase asseruata et odorem ingratum et cupro paululum similem saporem exhibuit, colore tamen non mutato. In fundo vasis sedimentum mucosum bruneum, cuius color affuso spiritu salis arm. vol. in colorem fere griseo-viridem mutabatur, et in superficie fluidi cutis colore variegato orta est. Spirit. salis arm. volat. instillatus cum aliqua spir. salis parte colorem dedit nigrescentem et sedimentum

mentum griseum. Fluidum sedimento superstans in catillo figulino ad siccitatem euaporatum cum borace et phlogisto ope tubi ferrument. calcinatum nullum metalli granum sed carbonem nigrum produxit, qui in acido vitrioli, nitri et salis solutus nullam cupri praesentiam, colore nempe menstruorum non mutato ostendit.

Exp. IX.

Lactis vaccin. mens. dimidia per 36 horas in vase relictâ ingratum odorem et saporem cupro proprium obtinuit. Color fuit viridis praesertim cremoris et parietes ac fundus vasis aeruginem contraxerant. Serum, quod acido vitriol. diluto leni igne paraueram, addito spiritu salis arm. vol. et acidi salis com. aliquibus viridem colorem nanciscebatur, qui tamen post aliquod tempus evanuit. Ferrum politum iniectum facie metallica obducebatur. Serum in vase figulino ante. ad siccitatem coctum ope tubi ferrum. cum borace et phlogisto vstum nullum quidem metalli granulum dabat, sed massam nigram, quae in acido vitrioli tenui soluta et aquae putealis quadam parte affusa, colorem coeruleum nacta est. Pars caseosa exsiccata autem, cui acidum vitrioli dilutum superfuderam et per aliquod temporis

temporis spatium leni ignis calori exposueram, acidi colorem non mutauit.

Exp. X.

Succi citri recens expressi aliqua pars per 10 horae momenta in vase cupreo cocta colorem ex flauo viridem, qui admixto spiritu falis arm. volat. paululum augebatur, acquisiuit. Ferrum immersum post quartam horae partem iam facie metallica obductum reperiiebatur.

Exp. XI.

Sacchari cand. $\frac{1}{4}$ ℥ in aqua soluta et ad spissitudinem syrupi cocta et per 4 horas in vase persistens, affuso spiritu falis arm. et nonnullis spir. falis com. guttis nec colorem coeruleum nec viridem obtinuit. Ferrum immersum facie metallica non obtegebatur; neque saporem alienum animaduvertere potui.

Exp. XII.

Butyrum elotum leni igne fusum et ad refrigerationem vsque in vase seruatum viridescentem colorem assumpsit, iamque inter fundendum vas ipsum circulo paululum viridi inquinabatur, et arrodebatur.

Exp. XIII.

Radices solani tuberosi mundatae et in taleolas dissectae falis com. q. s. conditae
per

per vnam horam coctae et ad refrigerationem plenam afferuatae nec odorem nec saporem alienum monstrabant, sed duabus vix praeterlapsis iam viridem colorem assumerant, et fundus ac parietes vasis aerugine contaminati erant. Liquor per filtrum traiectus, addita spirit. falis arm. vol. portione, locoque calido repositus colorem paululum viridescentem nanciscebatur. Ferrum splendens iusculo immisum facie metallica cuprea obtegebatur; humore autem omni expulso, quod remanebat cum borace et carbonum puluere ope tubi ferri: liquatum exhibebat massam griseam, quae in acido vitrioli, nitri et falis soluta colorem non mutauit.

Exp. XIV.

Omnia modo dicta iisdem reagentibus adhibitis, rad. solan. tuberos. sine sale per $\frac{3}{4}$ hor. coctis et spatio 3 horarum in vase afferuatis acciderunt.

Exp. XV.

Prunor. exsiccator. $\frac{1}{4}$ lb in aquae font. mens. I. per vnam horam tam diu vt remanerent aquae vnc. VIII. cocta et per 24 horas seruata, nullum quidem odorem alienum, sed saporem paululum adstringentem amarum acceperat, quod forsan prunorum empyreumati tribuendum. Parietes
et

et fundus vasis aerugine inquinati erant, et spir. falis arm. vol. infusus colorem fluidi obscuriorem reddidit, et sedimentum eiusdem coloris dedit. Ferrum splendens immisum facie metallica obducebatur. Sedimentum cum borace et phlogisto fustum carbonem produxit nigrum, qui autem in acidis tribus ante dictis et in spiritu falis armon. vol. solutus colorem fluidorum non mutauit.

Exp. XVI.

Baccae rubi idaei contusae per 48 horas in vase seruatae nec odorem alienum acceperunt, nec colorem mutarunt; succus autem per linteum expressus saporem paululum alienum habuit. Vasis parietes et fundus colore nigro infecti erant; ferrumque splendens immersum cuprum facie metallica extraxit. Massa ad siccitatem in vase figulino cocta et ope tubi ferrum, cum borace et phlogisto vsta metallum non largita est, sed massam nigram quae in menstruis acidis soluta colorem eorum non mutauit.

Exp. XVII.

Cicerum recentium aliquot manipuli in aqua font., butyro et sale q. s. addito per horam vnam et dimidiam coctae odorem ingratum et colorem paullo magis viridem nec tamen saporem cupreum acceperunt.

Ferrum

Ferrum immerfum cupri facie obducebatur; iufculum autem, cui spir. falis arm. vol. addebam, nec colorem viridem nec coeruleum acquifiuit.

Exp. XVIII.

Phafeoli communes concifi et cum fale et aceto cereuifiæ cocti et ad refrigerationem totam in vafe feruati, odorem et faporem paululum amarum naufeofum coloremque magis viridem affumferant. Ferrum immiffum non multo poft crufta cuprea obducebatur. Spiritus fal. arm. volat. affufus colorem nec altiore nec obfcuriorem reddidit; fedimentum autem ex iufculo, fpiritu falis arm. volat, affufo recuperatum et iufculum ipfum ad ficcitatem coctum et vftum calcem exhibuit rubram, qui color, borace addita, euanuit.

Exp. XIX.

Phafeolorum commun. concifor. aliquot manipuli in aqua cum fale et butyro per vnâ horam et dimidiam cocti, faporem paullo adstringentem cupro fimilem et odorem ingratum, necnon colorem magis viridem acceperunt, qui, addito fpir. falis volat. et aliquot guttis acidi falis, non augebatur. Ferrum iniectum crufta metallica obducebatur. Iufculum ad ficcitatem coctum et vftum dedit calcem rubellam, quæ autem cum

cum borace per aliquod tempus iterum
evanuit.

Exp. XX.

Caro suilla rec. in aqua font. per 3 ho-
ras cocta et in vase ad refrigerationem vsque
servata nec saporem nec calorem alienum
acquirit. Iusculum, cui spiritus sal. ar-
mon. volat. aliquam partem addideram, co-
lorem non mutavit; et ferrum immersum
crusta cuprea non obtegebatur. In vasis
pariete, quousque fluidum steterat, annu-
lus viridis nullus apparuit.

Exp. XXI.

Caro bubula rec. in aqua font. per 3 ho-
ras cocta et in vase vsque ad refrigeratio-
nem plenam servata quoad saporem et odo-
rem nihil alieni ostendit. Nec minus in
iusculo, addito spiritu salis armon. et ferro
immerso cupri praesentia detegebatur. Iu-
sculum ipsum ad siccitatem coctum et usum
in acidis iam indicatis solutum, et ope tubi
ferrument. fusum nullas quoque particulas
cupreas dedit.

§. VII.

Quaedam confectaria ex his experimentis, et cautela in usu vasorum cupreorum obseruandae.

Ex iam recensitis experimentorum phaenomenis atque euentibus hasce conclusiones, opinor, facere licet:

1) Omnes res principio salino siue acido siue alcalino, vel utroque aut adstringente pollentes, facilius ac breuiori temporis spatio, quam lenes, aquosas, oleosas ceterae ex vasis cupreis siue igni expositis siue ab eo remotis, in quibus nempe aut coquantur, aut feruentur, aliquas particulas extrahere:

2) Vasa cuprea ab omni immunditie libera, a corporibus cuiusuis naturae, exceptis tamen acidis, inter coquendum, non tam cito arrodi, quam si in iis vel post coctionem ad refrigerationem usque retineantur, vel sine praegressa coctione ad usum feruentur:

3) Cupri particulas in corporibus limpidis, si acida fortiora excipias, bene iam monente Cl. PLOUQUETO *u)*, non nisi maiori copia in iis contentas, sensibus externis dignosci

u) l. i. c. p. 6 seq.

dignosci posse, ideoque solis reagentibus chemicis eruendas esse:

4) Acida omnis generis iam inter coquendum aliquid ex vasis aeneis soluere.

Quae si cum casibus sinistris, alio loco iam commemoratis, conferamus, non possumus dubitare, quin vasa cuprea, cum a plurimis fere corporibus arrodantur, sanitati nostrae magnum detrimentum inferant. Vnde haud immerito quaestio exsurgit, quae ratione illud periculum auertatur? vtrum id genus vasa plane seponenda, an sub quadam conditione in usum culinarium ac domesticum adhibenda sint? Nec licet nec lubet mihi adhuc inexperto quidquam hic decernere, attamen iudicio aliorum virorum clarissimorum assentire non dubito; itaque seponere vasa, nisi varia impedimenta obstarent, consultissimum videretur. Quod et iam in quibusdam Europae terris v. c. in Gallia *v*), Suecia *w*) et nuperrime in Austria, iussu summorum imperantium factum esse, legimus, qui illorum usum valde coercuerunt; optandumque esset, ut aliae quoque regiones id laudabile institutum imitarentur, aut saltem cura mundi-

D 2 tiei

v) Cl. VOGEL'S *neue med. Bibliothek* I B. S. 87. 88.

w) Cl. FRANCK *System einer vollst. med. Polizey.* p. 622 et 623.

tiei atque iusti vsus horum vasorum haberetur; quem in finem vtenfilia vsui culinario praesertim destinata, quae in officinis cerevisiariis, destillatoriis, medicamentariis e. f. p. exstant, saepius ac diligentius inspiciantur, necesse est, ita vt impediatur, quo minus aut aerugine contaminata aut ad alimenta, quibus non conueniant, paranda ac seruanda in vsum trahantur. Quod si fiet, profecto omnibus malis alias ortis praecauebitur. Ex sententia nonnullorum virorum, qui firmam habent auctoritatem, non tantum, quantum a plurimis putatur, periculum esse, largimur, tamen omnem suspicionem sanitatis laedendae non auerti posse, arbitramur. Hinc vsus illorum vt circumspectus et sub quadam limitatione fiat, haud immerito poscitur. Quae autem circa cautam applicationem obseruanda, ad haec reduci possunt:

a) omnia salina et adstringentia nec in hisce vasis coqui, nec per aliquod tempus seruari debent:

b) munditiei eorum cura est habenda, quare semper ante vsum vt inspiciantur, ne aerugine inquinata in vsum trahantur, requiritur:

c) alimenta cuiusuis naturae atque indolis statim post coctionem effundi, neque in iis seruari, et

d)

d) in cibis parandis, qui acidum manifestum aut principium adstringens produnt, non nisi materie quadam conueniente obducta vasa adhibeantur, necesse est.

Res autem, quibus ad obductionem vasorum utamur, sint per se innoxiae, durabiles et non facile a contentis destruendae, oportet. Cui scopo adhibentur vel metalla vel encausta aut vernices. Inter metalla ab antiquissimis iam temporibus stannum, cum tam facile adhaereat, nec tanti pretii sit, eum in finem applicitum est; certeque id, nisi plumbo aut cupro ut plurimum adulteratum esset, et si omnibus vasorum locis x) probe induceretur, ita ut nulla pars nuda superesset, conueniret. At, cum breviori iam tempore, et a rebus contentis praesertim acidae indolis, et a frictione destruat, saepius repetita obductione opus est. Maiori autem cum securitate ac utilitate hunc in finem ferrum adhiberi potest y). Alii zinco vasa obduxerunt, quod autem ob eius facillimam destructionem reprehendendum est. Ex metallis nobilioribus aurum et argentum quoque hunc in usum

D 3

adhi-

x) GRAVENHORST *ausführliche Anweisung zur Verzinnung der kupf. messing. und eisernen Geräthe.*

y) Cl. FRANCK *System einer vollst. med. Polizey. p. 635.*

adhibentur, quae tamen ob eorum maius pretium a paucis tantum applicari possunt. Accedit, quod haec metalla cum cupro mixta sint, ideoque, nisi cautio in vsurpandis iis adhibeatur ^{z)}, noxam sanitati adferri, apertum est. Multo securius autem vasa encausto quodam aut vitrea crusta aut vernice, quae nec ignis gradu fortiori, nec a cibis contentis destruuntur, illinuntur. Ita Cel. RINMANN ^{a)} ex partibus aequalibus fluoris et gypsi encaustum, quod omnia requisita expleat, parauit et ad obductionem adhibuit. Cel. BINDHEIM ^{b)} etiam ex Gummi copal cocto et mixto et oleo therebinth. cocto cum Ol. Lini ad consistentiam syrupi vernicem fecit, quam repetitis vicibus metallo applicuit, et tam diu igni vasa exposuit, usque dum vernix colorem fuscum acquireret, manibusque tangentibus non amplius adhaereret. Alii colophonio vasa obduxerunt, quod tamen praecedentibus post-

^{z)} Ill. VAN SWIETEN in Comment. in Boerhaauii aphorism. de cognosc. et curand. morbis T. IV. p. 733. ex vino in phiola argentea clausa seruato pessima mala orta vidit, quae autem solo cupro admixto tribuenda fuerunt.

^{a)} K. Vet. Acad. Handl. Vol. XL. in dem 41. Bande der deutsch Uebersetzung p. 147. und in Cl. CRELLS neuesten Entdeck. in der Chemie. 41. Band. p. 132 seq.

^{b)} CRELLS chem. Annalen 1784. II. p. 5.

postponendum est. Cl. RINMANNI vasa obducendi methodus, cum nec sanitati, si forte quaedam partes soluantur, noceat, nec saporem ingratum cibis tribuat, omnibus aliis hucusque eum in finem adhibitis praeferri posse videtur.

Tutissime tamen omnia mala effugemus, si vasis cupreis in alimentis parandis, quibus non conueniant, alia substituere-mus. Quem in finem vasa ferrea, vitrea, fictilia et e terra porcellana facta in vsum vocari queunt. Sunt, qui vasa orichalcea vel ex aere tympan. etc. confecta, non tam nociuos, quam ea ex cupro puro parata, effectus post se trahere, praecipiant; sed illa cum etiam facile aerugine inficiantur, non absque periculo, nisi ea, quae ad vsum cautum vasorum cupreorum spectant, obseruentur, adhiberi posse, arbitramur. Ferrea reliquis vasis durabiliora id quidem incommodi habent, quod ab aëre praesertim humido facillime rubigine inficiantur, et cibos coctos tam colore quam sapore ingratos reddant. Damus, quasdam partes a cibis inditis excipi, hosque colore ac sapore mutari, tamen, cum hoc metallum non vires habeat noxias, nullum detrimentum sanitati inferri posse, iudicamus. At his omnibus malis, nisi fallor, dummodo ne talia alimenta in illis vasis,

quae vim ea arrodendi possident, coquantur, et semper diligentissime eorum munditiei consulatur, praecaueri licet. In alimentis enim acrioris atque adstringentioris naturae coquendis, vasa fictilia securius, nisi vernice, ex saturninis confecta, obducta sint, in vsum vocari possunt. Ex hisce breviter allatis, mea quidem sententia, malos ex incauto vasorum cupreorum vsum effectus auerti posse, satis apparet.

§. VIII.

Methodus generalis effectus malos ex ingestione particularum cuprearum imminentes praeuertendi iisque medendi.

Antequam remedia accommodata ac proficua, quae malis ac periculosis ex deglutitione partium cuprearum quouis modo facta orituris vel iam ortis effectibus opponenda sint, seligamus atque adhibeamus, necesse est, vt, cum ex alio quoque fonte originem trahere possint, de diagnosi certissimus, quae, dummodo diligenter in praeterita ac praesentia inquiramus, nobis non patefieri non potest. Quodsi itaque vel ex aegroti ipsius aut ex eius cognatorum, qui interfuerunt, ore audiamus, eum ante optima sanitate vsum esse, semperque magna cum appetentia cibos ac potus assumpsisse, nullius-

nulliusque causae huiusmodi effectibus ansam praebentis meminisse, ac symptomata ipsa subito orta esse, iam quadam cum certitudine venenum quoddam deglutitum hariolari licet. Eo quidem maiori cum certitudine, si aegrotus de sapore aeruginoso cum siccitate faucium et nausea iuncto conqueratur, omnesque aliae causae hanc labem progeneraturae absint, simulque plures eodem victu vtentes his malis affligantur, cupri particulas ingestas atque intus in corpus susceptas esse, elucet. Praeterea, si per os eiecta vel per alium reddita diligenter inspiciendo, siue sensuum externorum siue reagentium chemicorum auxilio aeris signa detegimus, et si residua ciborum, in vasis ex isto metallo aut aliis, quibus immixtum est, paratis seposita, colore viridi infecta, nec non vasa ipsa multis foribus et aerugine contaminata reperimus, de rei veritate non dubitare possumus. Detecta iam mali origine, antidota optime convenientia, quae quoad naturam ac formam veneni deglutiti eligenda sunt, sine mora adhibeantur, necesse est.

Ratio autem medendi est vel palliativa vel radicalis. Priori methodo praecipuus locus est, si effectus grauiores ex magna veneni copia ingressa, aut ob neglectam
forfan

forſan curam acceſſerint, et in eo conſiſtit, ut iſti aut leniantur aut plane tollantur. Ita, ſi inflammatio ventriculi vel inteſtino- rum iam oborta vel metuenda ſit, antiphlo- giſtica et interna et externa v. c. Mixt. tem- per. e nitro, ſale armon. — Dec. mucilag. ex rad. et herb. alth. malv. parietar cet. Emulſ. ſem. papav. — melon. Amygd. dulc. — Fomenta, Cataplaſmata, Clyſmata ex decoct. demulcentibus — Venae ſectiões cet. plurimis in caſibus ſiniſtrum euentum praecauebunt. — Affectus ſpaſtici e. g. conuulſiones, cardialgiae, colicae e. ſ. p. remediis, quae irritabilitatem et ſenſilita- tem ſolidorum minuunt, remouentur. Quem in finem inuoluentia et demulcen- centia e. g. Dec. rad. et hb. Alth. Malv. cet. Dec. ſem. lini. Solut. gummi arabic. Emulſ. amygd. — ſem. papav. — melon. cet. Fo- mentationes et inunctiones abdominis li- nim. volat. vngt. alth. cum laud. liquid. Syd. mixt. etc. peractae, balnea tepida, epiſpaſtica e ſ. p. optimo cum ſucceſſu ad- hibentur. — Cura radicalis autem, qua efficitur, ut materia irritans eliminetur, aut eius vis hebetetur, ſemper ſubiun- genda eſt. Quare omnia, quae contra alia venena acrioris indolis in uſum vocantur, hic quoque requiruntur: ſcil.

a) *euacuantia*, quae ingestas cupreas particulas in primis viis adhuc latentes, ne in humores transeant, statim eiiciunt.

b) *obuoluentia*, quae si venenum non statim plane educi possit, eius vim stimulantem infirmant; aut si haec non sufficiant,

c) *decomponentia et corrigentia*.

Quod primam medicaminum classem attinget, nunc vomitoria, nunc purgantia adhiberi oportet. Illa praesertim statim post veneni deglutitionem, dum illud adhuc in ventriculo delitescit, et si nulla inflammatio adest, haec autem si iam in intestina transierit, sunt in usum trahenda.

Ad vomitum creandum, cum natura ipsa ut plurimum in hancce euacuationem nitatur, mitioribus minus irritantibus tantum emeticis, ut naturae nisus promoueamus et subleuemus, uti licet; quare aquae tepidae vel purae vel oleis iunctae largior potatio, aut tartari emet. in aqua font. solut. minor copia, irritatio faucium penna oleo oliuar. humectata peracta e. s. p. iam sufficiunt. Si autem praesente nausea vomitus non insequuntur, fortiora propinari queunt; v. c. aqu. bened. Rul. Vin. antim. Huxh. tartar. emetic. maiores doses. — Inter purgantia, minus irritantia praestant, et lubricantia, quae quoad corporis aegroti naturam, uti in solidorum rigiditate, feligenda

genda sunt. Cuius generis sunt: Mann. elect. Pulp. Cassiae - Tamarind. Crem. tart. rad. rhabarb. Serum lactis tartarif. Mella cet. c) Ol. ricini — Lini — Dec. ex rad. alth. hb. malv. fem. lini cet. parata, dum per os vel per aluum applicantur, auxilium adferunt.

Ad acrimoniam inuoluendam, vimque veneni debilitandam, quam maxime conducit vsus largior remediorum demulcentium, quae intestina lubricando, venenum obvoluendo, acrimoniam mitigando, dolores leniunt; periculum inflammationis auerunt, simulque euacuationem materiei venenosae adiuuant, ita vt grauissimae affectiones alias oriundae remoueantur. Cui scopo inferuiunt omnes herbae ex ordin. nat. columnifer. v. c. lib. malv. alceae, alth. cet. — rad. salap. — Symphyt. mai. — Ol. amygd. dulc — lini. — oliuar. — papav. alb. — Solutio gummi arab. Sagu — Dec. gramin. — Auen. — hort. excort. — Oriz. cet. Serum lactis — Emulsiones amygd. — fem. papav. cet. quae per os et per aluum ingerenda sunt.

Decomponentia, corrigentia vel destruentia tum in vsum vocari oportet, quum
cuprum

- c) Cl. ODIER in Journal de medecine 1788. M. Avril p. 33 seq. Ol. Ricini optimo cum emolumento contra arsenicum deglutitum adhibuit.

cuprum, aut in solida forma, aut salibus solutum, assumtum et per longius temporis spatium in intestinis retentum fuerit, quae illud aut dissoluunt, aut ex eorum connubio diuellunt. Ad dissoluendum acida vegetabilia, interpositis euacuantibus potibusque mucilaginosi. v. c. Acet. vini sincer. succ. citri cet. cum non tantam acrimoniam, quantam acida mineralia, metallo affricent, praeferrimerentur. Decomponentia autem secundum menstruorum naturam atque affinitatem. quae cupro cum iis intercedit, feliguntur. Quam ob rem, si cuprum acidis copulatum sit, alcalina tam fixa quam volatilia, terrae absorb. e. g. sal tartari — absynth. — Cornu Cerui — Magnes. alb. e. f. p. hepat. sulph. calc. — alcalin. — alcalino — martial. cet. proficua erunt; si autem alcalinis iunctum sit, acida vegetabilia, demulcentibus simul adhibitis, conducent. Quando cum corporibus blandis vel pinguibus assumtum est, euacuantia et demulcentia plerumque curam absoluunt. Cl. NAVIER *d*) sulphurea v. c. bals. sulph. ther. aut cum ol. oliuar. parat. et hepat. sulphur. magnopere laudat, quae omnino, urgente necessitate, magnam utilitatem adferunt.

Haec

d) v. l. c. p. 333 seq.

E

Haec recensita medicamina, si iusto tempore adhibentur, fere semper infelicem mali euentum praeuertunt, breuique tempore sanitatem restituunt. Quod apothecariam respicit, roborantia, cum nunquam non debilitas organorum digestionis remaneat, per aliquod tempus adhibeantur, necesse est. Qua de re, extracta ex hb. et rad. amar. e. g. Extr. Absynth. — Card. bened. Cent. min. Gent. rubr. etc. Martialia et alia, quae huius census sunt, diaeta nutriente blanda simul adhibita, conueniunt. Tremores aut paralyfes interdum remanentes excitantia tonica neruina tollere valent. Aliae chronicae affectiones si oriantur, suis propriis medicinis, quas omnes hic recensere, nimis longum foret, sanantur. Sed haec haecenus.

add. p. 42. Exp. VI. pone massam nigram l. rubris quibusdam striis intermistam.

Theses.

I.

Infectionem variolarum praecipue commendandam esse, contendo.

II.

Venena et medicamenta vix discrimen admittunt.

III.

Librorum medicinam popularem tradentium lectionem multis nocere, suspicor.

IV.

In curatione hydropis copiosissimum potuum usum inter efficacissima remedia referendum esse, existimo.

V.

Ex experimentis, quae ad medicaminum effectus in brutis indagandos fiunt, tuto ad hominem concludere non semper licet.

VI.

VI.

*Dysenteria plerumque a causa rheumatica
ortum ducit.*

VII.

*Febres malignae non propriam classem con-
stituunt.*

VIII.

*Vasa cuprea stanno obducta non omne sani-
tatis laedendae periculum auertere, iudico.*

IX.

Fluidum nerueum esse, non nego.

X.

Medicus psychologia non carere potest.

XI.

*Ad animi affectuum moderamen in morbis
sanandis praesertim est respiciendum.*

DE THEOPHILIS
SACRA

TVRA
STERIAE
ESQVE
IAE MODO

EVAN
GENIS MODI

EVAN
GENIS

EVAN
GENIS

EVAN
GENIS

EVAN
GENIS

EVAN
GENIS

EVAN
GENIS

EVAN
GENIS

